

บทที่ 5

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำการค้าประเวณี

มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ¹

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงทฤษฎีต่าง ๆ มาแล้วในส่วนนี้จะทำการศึกษา มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศก่อนว่า ในต่างประเทศนั้นมีแนวทางแก้ไข ปัญหาโรคเอดส์อย่างไร และมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเป็นอย่างไรบ้าง เหมาะสมกับสภาวะ และเงื่อนไขของปัญหาในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของประเทศเหล่านั้น และประเทศไทยหรือไม่ และประเทศไทยสามารถนำ กฎหมายต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ได้เพียงใด โดยจะศึกษามาตรการทางกฎหมาย ในบางประเทศ เท่านั้น

ประเทศออสเตรเลีย

1. พระราชบัญญัติโรคเอดส์ (16 พฤษภาคม 1986)

- สาระสำคัญ:
- (1) เป็นโรคที่ต้องแจ้งความ
 - (2) ห้ามผู้ป่วยโรคเอดส์มีอาชีพในการบริการทางเพศ
 - (3) ส่งเสริมการศึกษาระบาดวิทยา
 - (4) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
 - (5) การรับรองคุณภาพของชุดตรวจทางห้องปฏิบัติการ

¹ กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, เอกสารองค์การอนามัยโลก.

2. พระราชกฤษฎีกา ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข และ
สิ่งแวดล้อม (24 มิถุนายน 1985)

สาระสำคัญ: (1) บังคับให้ผู้บริจาคเลือดและพลาสมา ทุกคนต้องตรวจทางห้อง
ปฏิบัติการด้วยวิธี Elisa*

(2) ถ้าตรวจเลือดตามข้อ 1 แล้วมีผลบวก ให้ทำ Western
Blot Test**

(3) ถ้าทำตามข้อ 2 แล้วเป็นผลบวก จะถูกส่งไปบำบัดรักษา

3. พระราชบัญญัติการขายถุงยางอนามัย (1987)

สาระสำคัญ: กำหนดคุณภาพของถุงยางอนามัย

ประเทศเบลเยียม

1. กฎกระทรวง (6 สิงหาคม 1985)

สาระสำคัญ: กำหนดให้ผู้บริจาคเลือดทุกราย ต้องทำการตรวจเลือดโดยวิธี
Elisa ก่อน

2. กฎกระทรวง (22 พฤศจิกายน 1985)

สาระสำคัญ: กำหนดให้ห้องปฏิบัติการต้องดำเนินการมาตรการพิเศษ เพื่อป้องกันการ
การแพร่กระจายของโรคเอดส์

3. กฎกระทรวง (6 มกราคม 1986)

สาระสำคัญ: กำหนดเงินอุดหนุนของรัฐบาล สำหรับดำเนินการตามมาตรการ
พิเศษตามกฎหมายฉบับวันที่ 22 พฤศจิกายน 1985

* การตรวจด้วยวิธี Elisa หมายถึง "การตรวจวินิจฉัยเบื้องต้นเพื่อหา
โรคเอดส์ โดยวิธีทดสอบแบบ Enzyme Linked Immunosorbent Assay ซึ่งเป็น
การตรวจหาแอนติบอดีในน้ำเหลืองที่มีความไวและความจำเพาะสูงถึง 95-99%

** วิธีการตรวจแบบ "Western Blot Test" เป็นวิธีการตรวจสอบ
ยืนยันผลบวกวิธีหนึ่งที่นิยมทำกันในประเทศไทย เพราะเป็นวิธีที่มีความจำเพาะสูง
สามารถหารายละเอียดของแอนติบอดีต่อโปรตีนแต่ละชนิดของเชื้อไวรัสเอดส์ได้

ประเทศชิลี

1. ประกาศกระทรวงที่ 328 (5 มีนาคม 1986)

สาระสำคัญ: กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของความปลอดภัยสำหรับการดำเนินการในห้องปฏิบัติการ ซึ่งตรวจชีววัตถุจากร่างกายของผู้เสี่ยงโรคเอดส์ ผู้สัมผัสโรคผู้เป็นพาหะและผู้ป่วย

ประเทศจีน

1. ระเบียบเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคเอดส์ (14 มกราคม 1988)

สาระสำคัญ : กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ เช่น

- กิจกรรมเฝ้าระวัง
- การบังคับให้ผู้เดินทางเข้าประเทศบางประเภทต้องตรวจเชื้อ
- มาตรการตรวจเลือดและผลิตภัณฑ์จากเลือด
- ห้ามนำเลือดหรือผลิตภัณฑ์จากเลือด ซึ่งอาจปนเปื้อนโรคเอดส์
- กำหนดให้ใช้เข็มฉีดยาประเภทใช้ครั้งเดียว
- กำหนดมาตรการรักษาความลับ
- กำหนดมาตรการบังคับในสถานการณ์จำเป็น

ประเทศคิวบา

1. กฎกระทรวงที่ 42 (20 กุมภาพันธ์ 1986) และที่ 129 (3 กรกฎาคม 1986)

สาระสำคัญ: กำหนดให้ชาวคิวบาที่เดินทางมาจากประเทศที่มีการระบาดของโรคต้องตรวจเลือด และชาวต่างประเทศซึ่งประสงค์จะพักในประเทศเกินกว่า 3 เดือน ต้องตรวจเลือด และหากผลเลือดเป็นบวกจะถูกส่งตัวออกนอกประเทศ

ประเทศเชคโกสโลวาเกีย

1. กฎกระทรวง (2 ธันวาคม 1987)

สาระสำคัญ: กำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้เจตนา หรือประมาทนำหรือแพร่โรค

ประเทศเดนมาร์ก

1. กฎกระทรวง (2 กันยายน 1987)

สาระสำคัญ: กำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับบุคคลที่ติดเชื้อโรคเอดส์จากโรงพยาบาล

ประเทศสาธารณรัฐโดมินิกัน

1. ประกาศกระทรวง (21 เมษายน 1987)

สาระสำคัญ: เลือดหรือผลิตภัณฑ์จากเลือดก่อนใช้เพื่อบำบัดรักษาผู้ป่วย จะต้องตรวจเชื้อตับอักเสบนิต บี และโรคเอดส์ก่อน

2. ประกาศกระทรวง (29 เมษายน 1987)

สาระสำคัญ: ห้ามใช้เข็มฉีดยาซึ่งใช้แล้วกับผู้ป่วยอื่น

ประเทศเยอรมัน

1. กฎกระทรวง (19 ตุลาคม 1987)

สาระสำคัญ: กำหนดมาตรการแพร่กระจายของโรคเอดส์ โดยวิธีต่าง ๆ เช่น เจาะหู การฝังเข็ม

2. กฎกระทรวง (19 พฤษภาคม 1987)

สาระสำคัญ: (1) ผู้แพร่เชื้อโรคเอดส์ โดยเจตนาหรือประมาทต้องรับโทษทางอาญา

(2) เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขมีอำนาจตรวจชั้นสูตผู้เสี่ยงต่อโรค (ผู้มีอาชีพพิเศษและผู้ติดยาเสพติด ซึ่งถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้เสี่ยงต่อโรค)

(3) ผู้เสี่ยงต่อโรคจะต้องถูกตรวจเลือดซ้ำ ทุก 3 เดือน แม้ผลเลือดจะเป็นลบ

- (4) มีอำนาจแยกกักกันผู้เป็นพาหะของโรค หากเกรงว่าจะแพร่โรค
- (5) มีอำนาจห้ามผู้เป็นพาหะของโรคหรือผู้ป่วย
 - ก. บริจาคเลือด เนื้อเยื่อ อสุจิ
 - ข. ห้ามให้นมลูก และบริจคน้ำนม (ผู้ป่วยหญิง)
- (6) ชาวต่างประเทศจะถูกเนรเทศ ถ้าอยู่ในระหว่างภาวะแพร่เชื้อ
- (7) ผู้ประสงค์จะอาศัยในประเทศซึ่งไม่ใช่ชาวยุโรป จะต้องตรวจเชื้อ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

1. พระราชบัญญัติ กระทรวงแรงงาน สาธารณสุข ศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 1986
 สาระสำคัญ: (1) การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดโทรทัศน์สายด่วน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริการทางแพทย์ ที่นักอาศัย สำหรับผู้ป่วย
 (2) ให้อำนาจปลัดกระทรวงที่จะปิดสถาน อาบ อบ นวด ซึ่งจะแพร่โรคเอดส์
2. ประกาศคณะกรรมากร อาหารและยา (10 เมษายน 1987)
 สาระสำคัญ: เพิ่มมาตรการและมาตรฐานการตรวจคุณภาพถุงยางอนามัย
3. ระเบียบกระทรวง (20 พฤษภาคม 1987)
 สาระสำคัญ: กำหนดให้สามารถขายยาซึ่งยังไม่จดทะเบียนตำรับ (แต่มีหลักฐานให้เชื่อถือสรรพคุณได้) แก่ผู้ป่วยหนักซึ่งหมดหวังแล้ว

ประเทศสิงคโปร์²

1. พระราชบัญญัติโรคติดต่อ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับแรก) พ.ศ.2528 ฉบับที่ S 98 (17 เมษายน 2528)
สาระสำคัญ: กำหนดหลักเกณฑ์ให้กระทรวงสาธารณสุข มีอำนาจหน้าที่โดยนัยแห่งพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2519 (มาตรา 65) กำหนดให้โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อโดยใช้ชื่อว่า "Acquired Immune Deficiency Syndrome"

2. กฎกระทรวงฉบับที่ S 354 (25 ธันวาคม 2528) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2528
สาระสำคัญ: ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้กระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจหน้าที่โดยนัยแห่งพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2519 (มาตรา 6 และมาตรา 64) ให้กำหนดให้โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อเพิ่มเติมคือ ลำดับที่ 18. AIDS/AIDS related complex; ลำดับที่ 29. Anti-HTLV 3 Positive

ประเทศมาเลเซีย³

1. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2528)
สาระสำคัญ: โรคเอดส์ได้ถูกประกาศโดยกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นโรคติดต่อโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดป้องกันโรคติดต่อ (มาตรา 6) และให้มีผลบังคับในรัฐต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย กล่าวคือ Johore, Kelantan, Perlis, Straits Settlements, Trengganu and Sabah

² Jonathan M.Mann and Sev S. Fluss, Legislative Responses to AIDS, World Health Organization, 1989 :p.135.

³ Ibid., pp.105.

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็มีความพยายามที่จะลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคเอดส์เช่นกัน ยกตัวอย่าง เช่น ประเทศฝรั่งเศส ได้ออกกฎหมายเพื่อให้มีการประกาศโฆษณา และขายถุงยางอนามัยได้โดยเสรี รวมทั้งประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศสเปน และประเทศเบลเยียม ได้มีมาตรการในการกำหนดคุณภาพของถุงยางอนามัยให้ได้มาตรฐานอีกด้วย

นอกเหนือจากนั้น ประเทศสาธารณรัฐโดมินิกันได้มีมติเพื่อกำหนดหน้าที่ของโรงแรม โดยกำหนดให้โรงแรมทุกโรงแรมต้องจัดถุงยางอนามัยไว้เพื่อให้แขกที่มาพักสามารถเรียกใช้ได้ทุกขณะ และในขณะเดียวกันประเทศออสเตรเลียและฝรั่งเศสนั้น รัฐบาลก็ได้กำหนดคุณภาพของถุงยางอนามัยไว้ด้วย และในประเทศบราซิลก็กำหนดว่าผู้ที่กระทำการค้าประเวณีทุกคน ต้องบังคับให้ผู้ที่มาเที่ยวสวมถุงยางอนามัยก่อนทุกครั้งที่มีการร่วมเพศ มิฉะนั้นจะถูกลงโทษตามกฎหมาย

ในบางประเทศ รัฐบาลก็ได้พยายามหาทางป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ โดยการกำหนดนโยบายในการให้ฝ่ายหนึ่งแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าตนเป็นโรคเอดส์ ในขณะที่การป้องกันอาชญากรรมทางเพศก็ได้ถูกนำมาใช้ในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ด้วย ดังนั้นในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย ถ้าบุคคลใดมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยที่ตนเองติดเชื้ออยู่แล้วแต่ไม่แจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าตนเป็นโรคเอดส์ จะต้องถูกลงโทษโดยการเสียค่าปรับ⁴

⁴ Sev S. Fluss, "National AIDS legislation: an overview of some global developments", Global Programme on AIDS, WHO (Revised 16 October 1989).

ข้อพิจารณาโดยสังเขปเกี่ยวกับโรคเอดส์และผู้กระทำการค้าประเวณี : กรณีศึกษาในบางประเทศ

1. กรณีศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา⁵

โดยทั่วไปแล้วผู้กระทำการค้าประเวณีและผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้กระทำการค้าประเวณี ต้องตระหนักให้ดีในภาวะความเสี่ยงที่ต้องเพิ่มสูงขึ้นต่อการรับเชื้อเอดส์ ซึ่งเป็นลักษณะของแต่ละคนที่จะต้องเพิ่มความระมัดระวังให้ตนเองอยู่แล้ว มีหนทางเดียวที่จะลดความเสี่ยงได้ก็คือการเลิกเป็นผู้กระทำการค้าประเวณี แต่จากการวิเคราะห์ของศูนย์ควบคุมโรคเอดส์ [Center of Disease Control (CDC)] ได้พบว่าการแพร่กระจายของโรคเอดส์จากผู้กระทำการค้าประเวณีมักจะเกิดขึ้นต่อสามีภริยาหรือคู่นอนเท่านั้น ไม่ใช่ลูกค้าของผู้กระทำการค้าประเวณีแต่อย่างใด นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ยังได้พบว่าการมีลูกค้ามากขึ้น ซึ่งแม้จะเป็นการเพิ่มรายได้ก็ไม่มีผลกระทบต่ออัตราการแพร่ระบาดเท่ากับที่ผู้กระทำการค้าประเวณียังคงมีเพศสัมพันธ์กับสามีภริยาหรือคู่นอนซึ่งยังคงมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นความพยายามที่จะเลิกการค้าประเวณี หรือจัดให้มีการค้าประเวณีอย่างเป็นรูปแบบ จึงไม่น่าจะมีผลต่อการลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์แต่อย่างใด

ในการศึกษาดังกล่าวของศูนย์ควบคุมโรคเอดส์ โดยร่วมกับผู้กระทำการค้าประเวณี หลายคนผู้ซึ่งอยากเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเอดส์ และต้องการจะหาทางหลีกเลี่ยงการรับเชื้อโรคเอดส์โดยการใช้ความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งได้ข้อสรุปว่าส่วนใหญ่จะใช้วิธีการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัยกับลูกค้า แต่ในทางตรงกันข้ามการใช้ถุงยางอนามัยกับสามีหรือคู่นอนมักจะเป็นปัญหามากกว่า เพราะสามีภริยาหรือคู่นอนของผู้กระทำการค้าประเวณี มักจะเข้าใจว่าคงจะไม่ได้รับเชื้อเอดส์จากผู้กระทำการค้าประเวณีเลย เนื่องจากผู้กระทำการค้าประเวณีมักจะ

⁵ William Darrow, "Prostitution, drugs, and HIV in the US", AIDS, Drugs, and Prostitution, (London and New York: Tavistock/Routledge, 1990), pp.33.

ใส่ถุงยางอนามัยกับลูกค้าทุกคน จึงเป็นการยากที่ผู้กระทำการค้าประเวณีจะร้องขอให้คู่นอน สามีหรือภริยาของตนเองใส่ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ ดังนั้น การกำหนดนโยบายต่อสาธารณชน จึงควรเป็นแรงเร้าให้คู่นอนหรือสามีภริยาของแต่ละคนใช้ถุงยางอนามัย เพื่อป้องกันการติดต่อของโรคต่ออีกฝ่ายหนึ่งมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ในกรณีเกี่ยวกับการคุมไว้สังเกตสำหรับผู้กระทำการค้าประเวณีก็ยังไม่อาจประเมินผลได้แน่ชัด ซึ่งทางหน่วยราชการก็คงจะทำได้เพียงการเน้นให้หญิงหรือชาย ผู้กระทำการค้าประเวณีไปรับค่าปรึกษา รับการตรวจสุขภาพ หรือรับการป้องกันมิให้เกิดการแพร่เชื้อเอ็ดส์ในบุคคลอื่นเท่านั้น และการแนะนำที่ดีที่สุดสำหรับผู้กระทำการค้าประเวณีที่เป็นโรคเอ็ดส์ก็คือการเลิกประกอบอาชีพค้าประเวณี ส่วนการดำเนินการทางด้านกฎหมายนั้น ไม่อาจกำหนดมาตรการให้แน่นอนได้ เนื่องจากความแตกต่างและความหลากหลายของกฎหมายในแต่ละรัฐ

2. กรณีศึกษาในประเทศเนเธอร์แลนด์^๑

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2454 ประมวลกฎหมายอาญาได้มีผลกระทบต่อภาพพจน์ การเลิกล้มระบบการค้าประเวณีกล่าวคือ เป็นแนวความคิดที่จะลดระดับ และไปให้ความสำคัญเป็นมนุษยธรรมต่อผู้กระทำการค้าประเวณี โดยเปรียบผู้กระทำการค้าประเวณีเสมือนมะเร็งของสังคม ซึ่งจะต้องถูกกำจัดให้หมดสิ้นไป การดำเนินการก็คือ การปฏิบัติต่อผู้กระทำการค้าประเวณีเหมือนกับผู้ป่วยเป็นเหยื่อโดยมีข้อเสนอต่อผู้กระทำการค้าประเวณีให้เลิกอาชีพค้าประเวณี แล้วกลับเป็นหญิงที่น่าเคารพนับถือในสังคมแทนและจะไม่มี การลงโทษบุคคลที่เป็นผู้กระทำการค้าประเวณี แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ดำรงชีพอยู่ด้วยการค้าประเวณีของผู้อื่นหรือเจ้าของสถานการค้าประเวณียังคงถือว่าเป็นอาชญากร ซึ่งแนวความคิดในลักษณะนามธรรมดังกล่าวก็คงเป็นไปในลักษณะเดียวกันทั่วโลก

^๑ Petrien Uniken Venema and Jan Visser, "Safer Prostitution in Holland," AIDS, Drugs, and Prostitution, (London and New York: Tavistock/Routledge, 1990), pp.47-50.

การค้าประเวณีจึงเป็นการยากที่จะกำจัดให้หมดสิ้นไป ไม่ว่าที่ใด ๆ มนุษย์ทั้งชายหญิง ย่อมแสวงหาความสุขทางเพศแม้ว่าจะต้องเสียเงิน ซึ่งทุกคนก็ยินดีที่จะเสียและสังคมก็ยังยอมรับอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม การค้าประเวณีก็ยังคงถูกตำหนิจากสังคมอยู่ ในขณะที่ยังไม่มีใครกล่าวถึงบทบาทของผู้ดำรงชีพอยู่ด้วยการค้าประเวณีของผู้อื่น ผู้ที่มีผลประโยชน์จากการค้าประเวณี และลูกค้าเลย

การป้องกันการแพร่ขยายของเชื้อเอดส์และเชื้อกามโรคอื่น

นโยบายของประเทศเนเธอร์แลนด์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแพร่เชื้อทางเพศสัมพันธ์ (รวมทั้งโรคเอดส์) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบในแต่ละบุคคล และการเข้าถึงปัญหาอย่างจริงจัง การป้องกัน การติดตามผล และการรักษา จะต้องเน้นในด้านการยืดหยุ่น และง่ายต่อการปฏิบัติ ซึ่งจะต้องเหมาะสมกับผู้กระทำการค้าประเวณีทุกรูปแบบคือ สถานการค้าประเวณี สมาคมเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ ผู้กระทำการค้าประเวณีทางโทรทัศน์ และผู้กระทำการค้าประเวณีที่เป็นนอกรักร่วมเพศ

เป้าหมายก็คือการเข้าไปถึงผู้กระทำการค้าประเวณีทุกรูปแบบให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยมีนิยามศัพท์การปฏิบัติคือ "ไม่เปิดเผย" "สมัครใจ" "ประหยัด" นโยบายดังกล่าวจะถูกเสนอให้กับหน่วยแพทย์ต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการเกิดผลในทางปฏิบัติคือ

1. หน่วยแพทย์ชุมชน จะมีการกำหนดค่าใช้จ่ายรวมอยู่ในค่าประกันสุขภาพ
2. หน่วยรักษาอิสระสำหรับบำบัดกามโรค ซึ่งจะดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข
3. หน่วยแพทย์ชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งจะเชื่อมโยงตามสถานการค้าประเวณี และสมาคมเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข
4. การว่าจ้างแพทย์เป็นการเฉพาะโดยเจ้าของสถานการค้าประเวณี ในกรณีดังกล่าวค่าใช้จ่ายควรแบ่งกันระหว่างผู้กระทำการค้าประเวณี และเจ้าของสถานการค้าประเวณี

ผู้กระทำการค้าประเวณีอิสระอาจปรึกษาแพทย์ของผู้กระทำการค้าประเวณีเองดังกล่าว โดยถือหลักการว่าแพทย์ผู้นั้นไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ต่อผู้อื่น

ผู้กระทำการค้าประเวณีไม่จำเป็นต้องไปจดทะเบียนยังหน่วยตัวแทน หรือต้องมีการตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำก็ได้ กฎหมายรัฐธรรมนูญของเนเธอร์แลนด์ ให้ความสำคัญในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (มาตรา 10) และป้องกันการละเมิดสิทธิในร่างกาย (มาตรา 11) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิทธิดังกล่าวจะต้องตราเป็นกฎหมายพิเศษโดยเฉพาะ กามโรคมิใช่โรคที่ติดต่อได้ง่ายโดยการสัมผัสทั่วไป และก็ยังไม่มีกฎหมายห้ามการติดต่อกันในลักษณะดังกล่าว นักศึกษาและผู้ที่อยู่ในวงการแพทย์ของเนเธอร์แลนด์เชื่อกันว่า การใช้มาตรการอื่นเป็นการบังคับ น่าจะทำให้เกิดผลในทางต่อต้านมากกว่า และเจ้าพนักงานสาธารณสุขของเนเธอร์แลนด์ค่อนข้างจะมั่นใจว่า ระบบในการควบคุมน่าจะใช้ความสมัครใจของผู้กระทำการค้าประเวณีมากกว่า เพื่อให้ผู้กระทำการค้าประเวณีสามารถจะเลือกใช้สิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ดีกว่า ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลจึงควรเป็นนโยบายในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้กระทำการค้าประเวณีเองจะเป็นผู้พิจารณาว่าสภาพอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

นโยบายเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเทศเนเธอร์แลนด์

โรคเอดส์ได้ถูกตรวจพบครั้งแรกในประเทศเนเธอร์แลนด์ในปี พ.ศ. 2525 จนประมาณปลายเดือนพฤษภาคม 2532 ได้มีรายงานว่าคนเป็นโรคเอดส์ได้เพิ่มมากถึง 852 ราย ซึ่งในจำนวนนี้ร้อยละ 85 เป็นพวกรักร่วมเพศและพวกรักต่างเพศ และเชื่อว่าจำนวนผู้ที่ติดเชื้อเอดส์น่าจะมากถึง 15,000-30,000 ราย (โดยคณะกรรมการควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ ประเทศเนเธอร์แลนด์ พ.ศ. 2531)

อันที่จริงแล้วการป้องกันโรคเอดส์จะเน้นตรงไปยังกลุ่มต่าง ๆ อาทิ เช่น พวกชายรักร่วมเพศ และพวกติดยาเสพติด การป้องกันและการให้การศึกษา จะมุ่งไปยังสมาคมของพวกรักร่วมเพศและชนาดารเลือด ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ และการรณรงค์จะส่งเสริมไปยังกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงดังกล่าวไม่ให้มีการบริจาคเลือด

ในกรณีดังกล่าว ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานในระดับชาติขึ้น เพื่อดำเนินการป้องกันและให้ความช่วยเหลือคนไข้ที่เป็นโรคเอดส์ และในที่สุดก็เป็นที่น่าทึ่งกันว่า โรคเอดส์ไม่ใช่ปัญหาเฉพาะกับกลุ่มเสี่ยงหรือกับการดำเนินการด้านสุขศึกษาเท่านั้น ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าว จึงมีการยอมรับที่จะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยคณะกรรมการควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ และมีการดำ

เนื้องานโดยคณะกรรมการประสานในระดับชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านจริยธรรม และกฎหมาย โดยมีการทำงานตามแนวทางที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

1. สมาคมของกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่าง ๆ จะต้องมีส่วนสำคัญในการร่วมกำหนดนโยบาย
2. การหลีกเลี่ยงการติดเชื้อเอชไอวี จะต้องถือเป็นความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล ดังนั้นมาตรการในการบังคับใช้จึงควรเน้นไปที่กลุ่มบุคคลที่ยังไม่มีเชื้อเอชไอวี อย่างไรก็ตามข้อจำกัดในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีการพิจารณาอย่างรัดกุม
3. ในขณะที่ยังไม่สามารถบำบัดรักษาโรคเอชไอวีได้ การเฝ้าระวังอาจกระทำได้ โดยการแนะนำให้ประชาชนมีการตรวจสอบหาเชื้อเอชไอวีอยู่เสมอ และในกรณีที่แต่ละบุคคลมีความต้องการที่จะตรวจสอบ ก็จะต้องสามารถติดต่อการรับบริการดังกล่าวได้อย่างง่าย และสะดวก
4. การให้บริการทางสุขศึกษาสำหรับคนใช้โรคเอชไอวีจะต้องได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากหน่วยงานต่าง ๆ ทางด้านการสาธารณสุข

คณะกรรมการควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติได้เสนอข้อสรุปว่า ผู้กระทำการค้าประเวณีไม่ใช่แหล่งใหญ่ที่แพร่เชื้อเอชไอวี แต่นโยบายหลักในการป้องกันการควบคุมโรคคือ การให้การศึกษาและการป้องกันอย่างจริงจัง การให้ข้อมูลและข่าวสารต่อผู้กระทำการค้าประเวณี และลูกค้าของผู้กระทำการค้าประเวณี ควรมีลักษณะเดียวกันและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการประชาสัมพันธ์ต่อมวลชนโดยทั่วไป โดยเน้นการปฏิบัติในลักษณะ "การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย" (safer-sex) ด้วยการมีเพศสัมพันธ์โดยใช้ถุงยางอนามัย และถือว่าการไม่ใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์หรือการมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก เป็นความไม่ปลอดภัย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายทางด้านเพศสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการสัญจรของโรคเอดส์นั้น ไม่ควรกำหนดนโยบายในการปราบปรามอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำการค้าประเวณีต้องกระทำแบบหลบซ่อน อันจะยากต่อการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ และในความเป็นจริงแล้ว นโยบายในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ควรเน้นที่จะหาวิธีการให้สุขศึกษาที่ดีแก่ผู้กระทำการค้าประเวณี แต่วิธีนี้จะใช้งบประมาณสูงมาก การตรวจหาเชื้อเอชไอวีในนโยบายของรัฐบาลและก็ไม่มีการส่งเสริมให้มีการตรวจเชื้อเอชไอวี อันจะมีผลทำให้ลูกค้าของผู้กระทำ

การค้าประเวณีเกิดความเข้าใจผิดในด้านความปลอดภัย และจะหลีกเลี่ยงการใช้ถุงยางอนามัย เนื่องจากระยะเวลาระหว่างช่วงที่ยังไม่ปรากฏอาการ หรือในขณะที่ตรวจเลือดยังไม่พบเชื้อเอดส์ จนกระทั่งมีเชื้อเอดส์นั้น อาจกินเวลาหลายเดือนหรือนานกว่านั้น ดังนั้นจึงไม่อาจรับประกันให้กับบุคคลใดได้ว่า "ปลอดภัยจากโรคเอดส์"

อย่างไรก็ตาม การรณรงค์ที่จะได้ผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจังก็คือ การเน้นให้ผู้มีเพศสัมพันธ์สร้างความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ตามนโยบาย "การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย" คือไม่มีใครติดเชื้อเอดส์จากใคร

การป้องกันและการให้การศึกษาต่อผู้กระทำการค้าประเวณี จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ประกอบการค้าประเวณีมักจะเข้าออกจาก การเป็นผู้กระทำการค้าประเวณีอยู่ตลอดเวลา และลักษณะโครงสร้างของสังคมของผู้กระทำการค้าประเวณีไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน จึงไม่อาจกำหนดรูปแบบปฏิบัติที่ชัดเจนและแน่นอนได้ นอกจากนี้รูปแบบของการค้าประเวณีก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

กลุ่มนิทกษลัทธิของของผู้กระทำการค้าประเวณีบางกลุ่มได้กล่าวอ้างว่า ผู้กระทำการค้าประเวณีที่กระทำเป็นอาชีพนั้นได้ปฏิบัติตามนโยบาย "การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย" อยู่แล้วอย่างสม่ำเสมอ เพราะถือหลักว่าตัวคนเราคือทุนของเรา และยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า ผู้ประกอบการค้าประเวณีมักจะถูกพิจารณาว่าเป็น "แพะรับบาป" อยู่เสมอในการเป็นตัวกลางแพร่ระบาดของโรคเอดส์ และอันที่จริงแล้วที่เจ้าหน้าที่งานรัฐใช้วิธีดำเนินการแบบอาศัยความร่วมมือจากผู้กระทำการค้าประเวณีจะได้ผลมากกว่าในทางปฏิบัติ เพราะผู้กระทำการค้าประเวณีเป็นผู้ศึกษาที่ดีในการป้องกันโรคเอดส์

ในวงจรของการทำงานของผู้กระทำการค้าประเวณีนั้น มีลักษณะของการทำงานหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำการค้าประเวณีที่ทำงานเป็นอิสระในสถานที่ของตนเอง อาจปฏิเสธลูกค้าหรือไม่ยอมทำตามประสงค์ของลูกค้าได้ แต่ในทางตรงข้าม ถ้าผู้กระทำการค้าประเวณีทำงานในสถานการค้าประเวณี อาจต้องยอมทำตามความประสงค์ของลูกค้า ด้วยแรงกดดันจากผู้จัดการหรือเจ้าของสถานการค้าประเวณี บุคคลผู้เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวจะต้องตระหนักให้ดีในนโยบาย "การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย" โดยเฉพาะเจ้าของสถานการค้า

ประเวณีจะต้องรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ในนโยบายดังกล่าว เนื่องจากอาจมีผลกระทบต่อชื่อเสียง และค่าใช้จ่ายที่ต้องสูงเพิ่มขึ้นในระยะยาว ยิ่งไปกว่านั้นลูกค้าของผู้กระทำการค้าประเวณี จะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากต่อผลกระทบในธุรกิจการค้าประเวณีว่าจะมีความปลอดภัยจริงหรือไม่ ลูกค้าหลายคนมักจะขอมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอาจได้รับอันตรายจากการติดเชื้อเพราะลูกค้ามักจะคิดอยู่เสมอว่าอันตรายไม่น่าจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ผลของการดื่มสุราและการเสพยาเสพติด มักจะทำให้คนทั่วไปขาดความยับยั้งชั่งใจในการมีเพศสัมพันธ์บางกรณีดังกล่าวไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามของสมาชิกสมาคมภาคเอกชนร่วมกับเจ้าพนักงานสาธารณสุขเนเธอร์แลนด์ชั้นในบริเวณย่านการค้าประเวณี เพื่อรณรงค์ส่งเสริมนโยบาย "การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย" ด้วยการแจกถุงยางอนามัยให้กับกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ คือ ผู้กระทำการค้าประเวณีและลูกค้า ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองที่ดี และก็เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนร่วมในนโยบายดังกล่าวนี้ มักจะรู้และชำนานาญในการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อป้องกันตนเองดีอยู่แล้ว

3. กรณีศึกษาในเมืองอิดินเบอร์ก สก็อตแลนด์ ประเทศอังกฤษ⁷

การค้าประเวณีเป็นสิ่งที่มาอยู่เก่าก่อนคู่กับวัฒนธรรมของโลก และธุรกิจการค้าประเวณีก็ยังคงมีอยู่มาโดยตลอด แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะกำจัดให้หมดสิ้นไป ก็มีได้ทำให้ธุรกิจดังกล่าวหมดไป โรคเอดส์ก็ไม่ใช่กามโรคชนิดแรกที่ยังหาหนทางรักษาไม่ได้ โรคซิฟิลิสในสมัยก่อนก็อยู่ในสถานะเดียวกับโรคเอดส์คือรักษาไม่ได้ และปัจจุบันโรคเอดส์ก็เข้ามาแทนที่โรคซิฟิลิส โดยประสิทธิภาพที่มนุษย์มีมาในอดีตไม่ว่าจะมีกามโรคที่รุนแรงอันตรายเพียงใดหรือไม่ว่าจะมีการกำหนดบทลงโทษรุนแรงเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจสกัดกั้นไม่ให้คนมาทำการค้าประเวณีได้ ธุรกิจการค้าประเวณีก็ยังคงแพร่หลายตลอดมา และก็ได้รับการตอบสนองด้วย

⁷ Ruth Morgan Thomas, "AIDS, alcohol, drug, prostitution: Edinburgh," AIDS, Drugs, and Prostitution, (London and New York: Tavistock/Routledge, 1990), pp.105.

ดีทั้งผู้ใช้บริการและผู้ค้าประเวณี การศึกษาในกรณีดังกล่าว เนื่องมาจากความกลัวว่าผู้กระทำการค้าประเวณีจะเป็นตัวแพร่ระบาดของเชื้อเอดส์ไปสู่บุคคลทั่วไป และเป็นที่น่าเชื่อได้ว่า การแพร่ระบาดส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากการมีเพศสัมพันธ์กับผู้กระทำการค้าประเวณีที่เป็นผู้เสพยาเสพติดด้วย มีข้อสรุปที่น่าพิจารณาว่าการแพร่ระบาดอย่างหนึ่งก็คือ ลูกค้าของผู้กระทำการค้าประเวณีส่วนใหญ่มักจะชอบมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ปลอดภัย (ไม่ใช้ถุงยางอนามัย) และมักจะยอมที่จะเสียเงินเพิ่มขึ้นเพื่อไม่ใช้ถุงยางอนามัย แม้จะมีความเสี่ยงสูงก็ตาม

นโยบายเร่งด่วนที่ควรจะรับนำมาดำเนินการในเรื่องนี้ จึงควรมุ่งเน้นในเรื่องการสาธารณสุข แต่ไม่ใช่การจำกัดหรือสกัดกั้นการค้าประเวณี และหาวิธีการส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปทั้งหญิงและชายให้มาขอรับคำแนะนำทางด้านการแพทย์ และผู้อยู่ในวงจรกิจการค้าประเวณีจะต้องพยายามที่จะลดความเสี่ยงของตนเองด้วย ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้จะต้องเป็นกลุ่มแรกที่จะได้รับการให้การศึกษาและการป้องกันโรคเอดส์ และจะต้องเร่งดำเนินการเป็นการด่วน

4. กรณีศึกษาในเมืองแฟรงเฟิร์ต ประเทศเยอรมัน^๘

การค้าประเวณีที่ไม่ผิดกฎหมายในประเทศเยอรมัน แต่จะต้องมีการไปรับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ ระบบการยอมรับการค้าประเวณีเช่นนี้ สืบเนื่องมาจากกฎหมายได้ถูกร่างขึ้นมาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของกามโรค ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าการค้าประเวณีเป็นอาชีพที่เป็นที่ยอมรับ แต่หมายถึงผู้กระทำการค้าประเวณีเป็นกลุ่มหนึ่งที่ต้องสงสัยว่าน่าจะเป็นตัวการแพร่เชื้อกามโรค ในกรณีนี้สมาคมของผู้กระทำการค้าประเวณีได้โต้แย้งการใช้กฎหมายในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นการวิเคราะห์ข้อสรุปที่ไม่ชัดเจนและเคลือบคลุม อย่างไรก็ตามกฎหมายนี้ก็ไม่ได้ใช้บังคับครอบคลุมทั่วประเทศ ในบางชุมชนอาจไม่มีการยอมรับในการค้าประเวณีก็ได้ และในทางแ่งอาจกำหนดพื้นที่ห้ามประกอบธุรกิจการค้าประเวณีก็ได้

^๘ Dagmar Hedrich, "Female drug users in Frankfurt", AIDS, Drugs, and Prostitution, (London and New York: Tavistock/Routledge, 1990), pp.163.

ผู้กระทำการค้าประเวณีต้องเสียภาษีเงินได้แม้ว่าอาชีพดังกล่าวจะไม่ได้มีการยอมรับอย่างเป็นทางการก็ตาม และในฐานะของผู้กระทำการค้าประเวณีก็มักจะประสบปัญหาที่ไม่สามารถกำหนดให้มีการประกันสุขภาพ หรือการมีบำนาญ บำนาญ อย่างเป็นทางการได้ ซึ่งมีผลทำให้เกิดความเจ็บป่วยหรือปัญหาเมื่อผู้กระทำการค้าประเวณีมีอายุมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการค้าประเวณีในเมืองแฟรงค์เฟิร์ต จะต้องไปรับการตรวจสุขภาพทุก 2 สัปดาห์ที่กระทรวงสาธารณสุขและในทุก ๆ 12 สัปดาห์จะต้องรับการตรวจเชื้อโรคเอดส์ด้วย แต่เนื่องจากปัญหาหลายได้ และสุขภาพเป็นสิ่งที่ผู้กระทำการค้าประเวณีจะต้องพิจารณา กล่าวคือ ผู้กระทำการค้าประเวณีส่วนใหญ่ไม่ค่อยคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพตนเอง ตัวอย่างเช่น ถ้าจะต้องมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน (ไม่ใช้ถุงยางอนามัย) ผู้กระทำการค้าประเวณีบางคนอาจยินยอมให้ลูกค้าไม่ต้องใช้ถุงยางอนามัยก็ได้ เพราะยังต้องการมีลูกค้าหรือมีรายได้นั้นเอง

สำหรับผู้กระทำการค้าประเวณี ได้มีการจำแนกออกเป็นกลุ่มกล่าวคือ

1. ผู้กระทำการค้าประเวณีเป็นอาชีพ พวกนี้ส่วนใหญ่จะมีการจดทะเบียน และทราบถึงอันตรายของเชื้อเอดส์
2. ผู้ประกอบการค้าประเวณีเป็นการชั่วคราว และไม่ยอมรับตนเองเป็นผู้กระทำการค้าประเวณี พวกนี้จะประกอบการค้าประเวณีเมื่อขาดเงินเป็นคราว ๆ เท่านั้น และมักจะทำการค้าประเวณีที่บ้าน โดยไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ
3. ผู้กระทำการค้าประเวณีที่เป็นผู้ติดยาเสพติด และจะประกอบการค้าประเวณีเพื่อหารายได้มาซื้อยาเสพติด พวกนี้จะแยกตัวเองจากผู้กระทำการค้าประเวณีกลุ่มอื่น และมักจะไม่มีความรู้ว่าการประกอบการค้าประเวณีนั้นจะทำโดยไม่ใช่ยาเสพติดก็ได้ พวกนี้จะไม่มองว่าการค้าประเวณีเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญเป็นพิเศษ และจะไม่มีมีการไปจดทะเบียนกับทางกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยดูแลรักษาสุขภาพตนเอง

ส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำการค้าประเวณีมักจะไม่นค่อยตรวจพบเชื้อเอดส์ แต่จะไปตรวจพบในผู้กระทำการค้าประเวณีที่เป็นผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจะมีผลกระทบต่อลูกค้าที่ซอบบมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ผู้กระทำการค้าประเวณีที่เป็นผู้ติดยาเสพติดมักจะยอมให้ลูกค้าไม่ต้องใช้ถุงยางอนามัยเพียงแต่ลูกค้ายอมจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเท่านั้น และลูกค้าก็จะมีโอกาสรู้้น้อยมากกว่า ผู้กระทำการค้าประเวณีผู้นั้น

จะเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ โดยสรุปแล้วผู้กระทำการค้าประเวณีก็ยังคงถือว่าเป็นตัวการใหญ่อีกหนึ่งที่มีส่วนก่อการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ เพราะลูกค้าที่ชอบใช้บริการโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ก็มักไม่ค่อยมีปัญหาในการต่อรองเพื่อที่จะจ่ายเพิ่มขึ้น และให้ได้บริการทางเพศตามความต้องการดังกล่าวของตน ซึ่งก็หมายความว่าบุคคลที่เป็นลูกค้าเหล่านั้นก็มีโอกาสรับเชื้อเอดส์หรือนำไปแพร่สู่บุคคลอื่นต่อ ๆ ไป

5. กรณีศึกษาในเมืองอักครา ประเทศกานา^๑

การค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในประเทศกานา แต่ก็ยังมีอยู่ในบ้านเมือง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีเช่นย่าน Korle Wokon ซึ่งจะมีการค้าประเวณีกันอย่างเปิดเผย โรคเอดส์ได้มีการตรวจพบในประเทศนี้เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งต่อมาได้มีการแพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว การจัดให้มีโครงการแก้ไขปัญหาระบาดอย่างจริงจังเท่านั้นจึงจะลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้ ปัญหาสังคมเป็นตัวการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้มีการค้าประเวณี และก็ทำให้มีลูกค้าตามมาใช้บริการ สิ่งสำคัญที่สุดคือ ภาวะการไร้การศึกษา ซึ่งก็หมายความว่าผู้กระทำการค้าประเวณี ก็จะไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพค้าประเวณี ตลอดจนการเดินทางไปทำงานท่าของประชากรในเมืองต่าง ๆ ทำให้เกิดการรวมกันอยู่ในลักษณะของชุมชนแออัด ซึ่งบุคคลเหล่านั้นต้องดำรงชีพอยู่ด้วยตนเอง ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะคนเหล่านั้นไม่อาจมีรายได้พอที่จะมีครอบครัวได้ก็ต้องเลือกหาความสุขด้วยการไปใช้บริการกับผู้กระทำการค้าประเวณี และคนที่ไม่อาจหางานอื่นทำได้ก็ต้องเลือกประกอบอาชีพค้าประเวณี เพราะเป็นงานที่ทำได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินหรือใช้จ่ายใด ๆ ในการลงทุนประกอบอาชีพนี้ ดังนั้นนโยบายในการควบคุมโรคเอดส์ ควรจะต้องรวมเอาการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจไว้ด้วย ซึ่งจะได้ผลกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ ด้วย โดยควรมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุง พัฒนาด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชนให้สูงขึ้น การปรับรูปแบบทางสังคม และการให้การสนับสนุนทางการเงิน เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น

^๑ Alfred Neequaye, "Prostitution in Accra", AIDS, Drugs, and Prostitution, (London and New York: Tavistock/Routledge, 1990), pp.175-176.

มาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ : กรณีศึกษาในประเทศ
สหราชอาณาจักร¹⁰

แนวทางและหลักในการบังคับใช้กฎหมาย

โดยหลักแล้ว ศาลจะยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนในการได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในร่างกายต่อการถูกกระทำโดยละเมิดหรือถูกประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย โดยมีกฎหมายอาญาเป็นหลักเกณฑ์ในการใช้บังคับเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าว การใช้สิทธิใด ๆ ล่วงละเมิดต่อร่างกายของบุคคลใด บุคคลนั้นอาจใช้มาตรการทางกฎหมายตอบโต้หรือเรียกร้องค่าเสียหายได้ ดังนั้นการให้การรักษาทางการแพทย์รวมถึงการตรวจสอบอาการหรือวินิจฉัยอาการของโรคโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้น่าจะถือว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคลอย่างหนึ่ง

กรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนดังกล่าวในส่วนนี้ จะเป็นไปในเรื่องทางการตรวจสอบเชื้อเอดส์ (HIV Antibody or Antigen Testing) ซึ่งจำเป็นต้องนำเลือดของคนไข้มารับการตรวจ และในการที่จะนำเลือดมาตรวจได้นั้น จะต้องมีการเจาะเอาเลือดออกมาจากร่างกาย ซึ่งถ้าไม่ได้รับการยินยอมจากคนไข้หรือผู้รับการตรวจแล้วก็อาจนับได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในร่างกายอย่างหนึ่ง

การรักษาความลับในทางการแพทย์ก็เป็นอย่างหนึ่งที่อาจถูกล่วงละเมิดได้ ในประเทศสหราชอาณาจักรยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยหลักแล้วข้อมูลทางการแพทย์ของแต่ละบุคคลจะได้รับการคุ้มครองตามหลักจรรยาบรรณของแพทย์ (Codes of professional conduct) ซึ่งทางแพทยสภา (General Medical Council) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า

¹⁰ Colin A.M.E. d'Eca, "Medico-legal aspects of AIDS", AIDS: A Guide to the law, (New York and London:Routledge, 1990), pp.7-19.

"เป็นหน้าที่ของแพทย์ เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย จะต้องยึดถือในการรักษาความลับที่ได้มาจากการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในทางการแพทย์ต่อบุคคลที่สามารถต่อข้อมูลใด ๆ ที่อาจได้มาไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในฐานะที่เป็นแพทย์ที่จดทะเบียนตามกฎหมาย ไม่ว่าคนไข้จะยังมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตแล้วก็ตาม"

ในกรณียกเว้นดังกล่าวจะต้องเป็นไปโดยความยินยอมของคนไข้หรือเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนไข้เท่านั้น ในกรณีหลังจะต้องอาศัยคำสั่งของศาลหรือกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ต้องกระทำ และในบางกรณีก็อาจกระทำได้เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนโดยทั่วไปซึ่งจะต้องมีการร้องขอเท่านั้น การล่วงละเมิดโดยขัดต่อหลักการดังกล่าวข้างต้นก็อาจถูกดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการติดเชื้อ AIDS และโรค AIDS แพทยสภา (General Medical Council) ได้กำหนดแนวทางไว้กล่าวคือ "เมื่อมีการตรวจวินิจฉัยโดยแพทย์ผู้ชำนาญ และหลังจากที่คนไข้ได้รับการรักษาแล้วยังคงไม่อนุญาตให้แพทย์ที่จะบันทึกแจ้งผลการตรวจ แพทย์ก็ต้องดำเนินการตามนั้น กรณีที่อาจยกเว้นจะเป็นไปในลักษณะที่ไม่เปิดเผยนั้น อาจมีผลต่อผู้ที่ให้การบำบัดรักษาตกอยู่ในสภาพเสี่ยงอย่างร้ายแรงก็ให้กระทำได้ โดยบุคคลผู้รับทราบข้อมูลทางการแพทย์ดังกล่าวจะต้องยึดถือหลักการรักษาความลับเช่นเดียวกับที่แพทย์พึงกระทำ และในบางกรณีแพทย์อาจจะเปิดเผยผลการวินิจฉัยโรคนอกเหนือจากการดูแลรักษาตามปกติต่อบุคคลที่สามได้ ถ้าการไม่เปิดเผยเช่นนี้อาจมีผลทำให้บุคคลที่สามนั้นตกอยู่ในสภาพที่ต้องเสี่ยงอย่างมากต่อการติดเชื้อเอ็ดส์ หรืออาจติดเชื้อเอ็ดส์ได้ แพทย์อาจเป็นผู้พิจารณาว่าคุณนอนหรือผู้ที่มีเพศสัมพันธ์กับคนไข้ ควรจะได้รับการบำบัดข้อมูลดังกล่าว เว้นเสียแต่ว่าคุณคนไข้ไม่ประสงค์จะให้แจ้งให้ทราบ "

หลักเกณฑ์ เช่นว่านี้ใช้บังคับต่อผู้พยาบาล สู้ติแพทย์ และผู้ให้การดูแลหรือบำบัดโดยทั่วไปด้วย

หลักจรรยาบรรณดังกล่าวไม่ใช่บทบัญญัติที่จะใช้บังคับอย่างเคร่งครัดและอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและความเหมาะสม การกระทำใด ๆ ที่ขัดต่อหลักจรรยาบรรณดังกล่าว ก็มีไว้จะทำให้คนไข้มีสิทธิที่จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้เสมอไป ทั้ง ๆ ที่อาจกระทำได้โดยอ้างเหตุแห่งการประพฤตินิติจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงต่อแพทยสภา ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้อาจมีผลทำให้แพทย์นั้น ๆ ถูกเพิกถอนการประกอบวิชาชีพในฐานะแพทย์ได้ อย่างไรก็ตามการพิจารณาในกรณี

ดังกล่าว ก็คงจะต้องนำหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการรักษาความลับมาพิจารณาด้วยว่า ผู้กระทำนั้นได้กระทำโดยการละเมิดสิทธิ เช่นว่านี้ตามกฎหมายหรือไม่

ในส่วนที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ ได้มีกฎหมายบางฉบับบัญญัติไว้เกี่ยวกับการรักษาความลับคือ ข้อบังคับเกี่ยวกับการให้บริการทางด้านสาธารณสุข (ว่าด้วยกามโรค) พ.ศ. 2517 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) (The National Health Service General Diseases) 1974 (as amended) ข้อบังคับดังกล่าวใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุขเท่านั้น ไม่มีผลบังคับต่อผู้ประกอบการวิชาชีพในทางการแพทย์ โรงพยาบาลเอกชน หรือคลินิก เจ้าพนักงานสาธารณสุขจำเป็นจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือที่จะรักษาความลับของแต่ละบุคคลที่มารับการตรวจหรือบำบัดรักษาทางด้านกามโรค เว้นแต่

- อาจเปิดเผยได้ในกรณีที่ต้องติดต่อให้ข้อมูลกับแพทย์ หรือบุคคลที่ได้รับการมอบหมายจากแพทย์ให้ดำเนินการใด ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาบุคคลที่เป็นกามโรคหรือเพื่อป้องกันบุคคลนั้นจากกามโรค
- อาจเปิดเผยได้ เพื่อวัตถุประสงค์ในการบำบัดรักษาหรือการป้องกันกามโรค

ข้อบังคับนี้อาจใช้บังคับรวมไปถึงผู้ที่ต้องติดต่อกับเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือพยาบาลด้วย และข้อบังคับนี้อาจใช้บังคับไม่เพียงเฉพาะแต่กามโรคหรือโรคที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงโรคติดต่อโดยทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ ด้วย แม้ว่าเชื้อเอดส์จะไม่ใช้เชื้อโรคที่ติดต่อโดยทางเพศสัมพันธ์ได้เพียงทางเดียว แต่โดยความเห็นทั่ว ๆ ไปแล้ว ข้อบังคับนี้ก็อาจนำมาใช้บังคับในกรณีเกี่ยวกับโรคเอดส์ในทุกกรณีได้ อย่างไรก็ตามข้อบังคับดังกล่าวก็ไม่ได้ให้ความคุ้มครองในกรณีการเปิดเผยความลับโดยไม่ได้รับความยินยอมจากคนไข้ หรือในกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะไม่ให้เปิดเผย

บทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวกับโรคเอดส์เป็นการเฉพาะ

ในประเทศสหราชอาณาจักร มีกฎหมายบัญญัติกฎหมายออกมาน้อยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอดส์ เนื่องจากเพิ่งมีการยอมรับว่าโรคเอดส์เป็นโรคติดต่อร้ายแรง บทบัญญัติทางกฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ก็คือ ข้อบังคับเกี่ยวกับการสาธารณสุข (ว่าด้วยโรคติดต่อ) พ.ศ. 2528 (Public Health

(Infectious Diseases) Regulations 1985) ข้อบังคับดังกล่าว ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ว่าด้วยการควบคุมโรค) พ.ศ. 2527 (Public Health (Control of Diseases) Act 1984) ซึ่งไม่ได้มีบทกำหนดโดยเฉพาะเกี่ยวกับโรคเอดส์ แต่ได้มีการนำเอามาตราต่าง ๆ ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาบังคับใช้เลย กล่าวคือ มาตรา 35 (ว่าด้วยการรับการตรวจทางแพทย์) มาตรา 37 (ว่าด้วยการนำออกจากสถานพยาบาล) มาตรา 38 (ว่าด้วยการควบคุมไว้ในสถานพยาบาล) มาตรา 43 (ว่าด้วยการเสียชีวิตในโรงพยาบาล) และมาตรา 44 (ว่าด้วยการแยกเก็บศพผู้เสียชีวิต) โดยเฉพาะมาตรา 35 มาตรา 37 และมาตรา 38 มีหลักเกณฑ์ในลักษณะเดียวกันในการนำมาใช้ปฏิบัติ

มาตรา 35 ว่าด้วยการรับการตรวจทางการแพทย์

การขอให้ออกคำสั่งหรือให้มารับการตรวจทางการแพทย์จะต้องกระทำโดยแพทย์ ซึ่งจะต้องเป็นเจ้าของกิจการสาธารณสุขในเขตท้องที่ โดยจะต้องมีหนังสือรับรองที่ปรากฏลายมือชื่อของแพทย์ ซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 35 มาตรานี้ได้ถูกนำมาใช้ตามข้อบังคับฯ พ.ศ. 2528 ข้อ 2. ซึ่งไม่เพียงแต่บังคับต่อผู้เป็นโรคเอดส์เท่านั้น แต่มีผลบังคับไปถึงผู้ที่ตรวจพบเชื้อเอดส์หรือถูกสงสัยว่าจะมีเชื้อเอดส์ ในกรณีดังต่อไปนี้

- ในกรณีที่จะเป็นการสะดวกในการตรวจทางการแพทย์ต่อบุคคลนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อบุคคลนั้นเองหรือครอบครัวของบุคคลดังกล่าวหรือเพื่อประโยชน์ต่อประชาชน

- ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้อยู่ภายใต้การรักษาบำบัดของแพทย์ผู้ใดคนหนึ่ง หรือถ้ามีแพทย์ดูแลอยู่แล้วก็ต้องได้รับความยินยอมจากแพทย์ผู้นั้น

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวก็คือ การกระทำเพื่อประโยชน์นั้นเป็นการพิสูจน์ได้ยาก เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มียาใดที่จะรักษาหรือป้องกันโรคเอดส์ได้ จึงเป็นการยากที่จะพิจารณาว่าการตรวจทางการแพทย์นั้นเป็นการกระทำเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกระทำเพื่อสาธารณชน ในกรณีเพื่อประโยชน์ทางครอบครัวก็ยังคงเป็นปัญหาเช่นกัน อย่างในกรณีที่มารดาที่มีครรภ์แล้วมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่มีเชื้อเอดส์ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่หญิงผู้นั้นควรจะรู้ว่าสามีเป็นผู้มีเชื้อเอดส์หรือไม่ อันอาจกล่าวได้ว่าการตรวจทางการแพทย์ต่อสามีย่อมเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจแพทย์ผู้

ตรวจในการแจ้งผลการตรวจเชื้อเอชไอวีกับบุคคลที่สาม โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้รับการตรวจได้ ดังนั้นการกระทำเพื่อประโยชน์ตามบทบัญญัติดังกล่าว จึงไม่อาจใช้ให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

คำสั่งตามมาตรา 35 อาจกระทำได้อีกทางหนึ่งโดยการมีคำสั่งตามมาตรา 61 ของพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่จะออกหมายให้บุคคลใช้กำลังใจ ๆ เพื่อให้เข้าไปในสถานที่ เพื่อใช้อำนาจใจ ๆ อันพึงมีตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ การขัดขวางการดำเนินงานของเจ้าพนักงานโดยเจตนาจะมีโทษปรับทางอาญา แม้กระทำโดยประมาทหรือการปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ไม่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๓๕ และในกรณีที่กระทำผิดอย่างต่อเนื่องจะต้องถูกปรับถึงวันละ 50 ปอนด์

แม้ว่าจะมีบทลงโทษผู้ที่กระทำผิดหรือหลีกเลี่ยงตามคำสั่งที่ให้ไปรับการตรวจทางแพทย์ แต่ก็ยังไม่มีข้อกำหนดใดตามกฎหมายที่ให้อำนาจตรวจรักษาได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ดังนั้นเจ้าพนักงานสาธารณสุขผู้ที่ใช้อำนาจเพื่อจะทำการตรวจรักษาตามมาตรา ๓๕ โดยไม่ได้รับความยินยอม หรือเมื่อได้รับการปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่งจึงอาจถูกฟ้องในฐานละเมิดได้ จึงเป็นข้อสังเกตว่าคงไม่มีแพทย์คนใด ถือปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

มาตรา 37 ว่าด้วยการนำออกจากโรงพยาบาล

มาตรานี้จะนำมาบังคับใช้ในกรณีที่มีการตรวจผลวินิจฉัยแล้วว่า มีเชื้อเอชไอวี เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองอาจมีคำสั่งตามคำร้องขอของเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ โดยจะต้องปรากฏว่า

- บุคคลนั้นได้รับความทราบจากโรค
- เมื่อปรากฏว่าสภาวะของบุคคลดังกล่าวนั้น การเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคไม่อาจกระทำได้หรือไม่อาจมีการดำเนินการได้เลย
- เมื่อปรากฏว่าอาจมีผลกระทบหรือตกอยู่ในความเสียหายอย่างร้ายแรงในการแพร่ระบาดไปสู่บุคคลอื่น
- เมื่อปรากฏว่าสถานพยาบาลของรัฐที่ให้บริการทางสาธารณสุขอื่นมีสถานที่ที่จะจัดหาให้พักอยู่ได้
- เมื่อปรากฏว่าสถานพยาบาลในบริเวณหรือท้องที่ที่อยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานสาธารณสุขนั้นรับผิดชอบอยู่ ยอมรับที่จะให้บุคคลนั้น ๆ พักอาศัยอยู่ได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า สถานพยาบาลต่าง ๆ มักจะหลีกเลี่ยงการตกอยู่ในสภาวะการเสี่ยงสูงหรือป้องกันมิให้มีการแพร่เชื้อเอชไอวี ดังนั้นถ้าไม่ใช่ในกรณีที่บุคคลผู้นั้นได้รับอันตรายถึงบาดเจ็บอย่างร้ายแรงแล้ว การบังคับตามมาตรฐานแทบจะไม่ค่อยได้มีการนำมาใช้เลย

มาตรา 38 ว่าด้วยการควบคุมไว้ในสถานพยาบาล

มาตรานี้ถูกนำมาใช้ตามข้อบังคับฯ พ.ศ. 2528 ข้อ 3 ซึ่งการนำมาใช้บังคับนั้นความจะต้องปรากฏแก่เจ้าหน้าที่งานท้องถิ่นในกรณีดังต่อไปนี้

- บุคคลนั้นได้รับความทราบจากโรคเอดส์
- บุคคลนั้นเป็นคนไข้ของสถานพยาบาลนั้น (ประเภทคนไข้ใน)
- ในขณะที่จะไปจากสถานพยาบาลนั้น หากบุคคลนั้นไม่อาจแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า มีสถานที่ที่เหมาะสมที่จะได้รับการเฝ้าระวังอย่างดีพอที่จะป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้

- ไม่มีการเฝ้าระวังที่ดีพอในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ในสถานที่ที่บุคคลนั้นจะไปอยู่

กรณีดังกล่าวมีปัญหาจะต้องพิจารณาว่า สถานที่ที่บุคคลนั้นจะไปนั้น อาจเป็นที่ใดก็ได้ตัวอย่างเช่น โรงภาพยนตร์ สระว่ายน้ำ สนามต่าง ๆ คลับ หรือร้านค้า นอกจากนี้ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ามาตรานี้ได้กล่าวถึงการแพร่ระบาดของโรคเอดส์แต่ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงผู้มีเชื้อเอชไอวีเหมือนกับที่กำหนดไว้ใน มาตรา 37 จึงเป็นข้อโต้แย้งว่าการมีเชื้อเอชไอวี อาจไม่มีเหตุจำเป็นเท่ากับการเป็นโรคเอดส์ อย่างไรก็ตามศาลก็อาจไม่ยอมรับฟังข้อโต้แย้งอันเป็นปัญหาทางด้านเทคนิคดังกล่าว

คำสั่งเช่นว่านี้จะต้องกำหนดระยะเวลาไว้ด้วย และอาจมีการขอขยายเวลาต่อไปอีกได้หลายครั้ง การไปจากสถานพยาบาลโดยขัดคำสั่งดังกล่าว เป็นความผิดที่มีโทษปรับ และศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นกลับมาอยู่ที่สถานพยาบาลเช่นเดิมอีกครั้งได้

การอุทธรณ์คำสั่ง

การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 35 มาตรา 37 และมาตรา 38 อาจกระทำได้โดยยื่นคำร้องต่อศาล อย่างไรก็ตามการพิจารณาคำร้องจะเป็นไปในเรื่องของการพิจารณาในหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติหรืออำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเท่านั้น จะไม่มีการพิจารณาคำร้องในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา 43 การย้ายศพผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ออกจากสถานพยาบาล

ในกรณีที่ผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ในสถานพยาบาล เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือแพทย์ อาจจะลงความเห็นไม่อนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายศพออกจากสถานพยาบาล เว้นแต่ในกรณีที่จะเป็นการนำไปยังสุสานโดยตรง การฝ่าฝืนถือเป็นการผิดทางอาญามีโทษปรับ

มาตรา 44 การแยกเก็บศพผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์

มาตรานี้ใช้บังคับต่อบุคคลผู้ทำหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบต่อสถานที่ เช่น ผู้จัดการสถานพยาบาล เป็นต้น ที่มีบุคคลผู้เสียชีวิตอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อป้องกันมิให้มีการสัมผัสระหว่างศพกับบุคคลอื่นใด การฝ่าฝืนถือเป็นการผิดทางอาญามีโทษปรับ

บทบัญญัติในสองมาตราดังกล่าวข้างต้น เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะป้องกันมิให้มีการเก็บรักษาผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ไว้ในบ้านหรือในสุสานโดยเปิดเผย ซึ่งอาจเกิดการแพร่ระบาดของโรคได้

พระราชบัญญัติควบคุมโรคเอดส์ พศ. 2530 (The AIDS Control Act 1987)

พระราชบัญญัตินี้ได้ถูกนำเข้าสู่รัฐสภาและมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2530 และได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับ ซึ่งกระทำภายใต้บังคับมาตรา 1 (5) ของพระราชบัญญัตินี้ และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2531 เป็นต้นมา พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรวบรวมและรายงานข้อมูลทางด้านสถิติเกี่ยวกับจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วว่า เป็นโรค

เอเดส และผู้ที่เสียชีวิตจากโรคเอเดสรวมตลอดไปถึงผู้ที่ถูกตรวจพบว่ามีเชื้อเอเดส มีการกำหนดบุคคลากร ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบเชื้อเอเดส การให้คำปรึกษา การบำบัดรักษา และมาตรการต่าง ๆ ในด้านการให้การศึกษาด้านสาธารณสุข เพื่อป้องกันการแพร่ขยายของเชื้อเอเดส ทั้งนี้ได้มีข้อกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น ในดินแดนอังกฤษและเวลส์ และคณะกรรมการสาธารณสุขในสกอตแลนด์ จัดทำ รายงานเสนอต่อทางรัฐบาลของสหราชอาณาจักรอย่างน้อยปีละครั้ง และจะมีการ จัดพิมพ์รายงานดังกล่าวด้วย

พระราชบัญญัติการสาธารณสุขและยา พศ. 2531 (The Health and Medicines Act 1988)

มาตรา 23 ของพระราชบัญญัตินี้ ได้บัญญัติคุ้มครองการจำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดการใด ๆ ซึ่งเครื่องมือหรือน้ำยาเคมีที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ เพื่อตรวจสอบเชื้อไวรัสโรคเอเดส เว้นแต่จะได้ดำเนินการ ภายใต้คำแนะนำของ แพทย์ บทบัญญัติดังกล่าวได้มีไว้เพื่อห้ามการจำหน่าย จ่าย แจก เครื่องมือหรือน้ำ ยาเคมี แบบชุดที่บุคคลทั่วไปสามารถตรวจสอบเชื้อเอเดสได้ด้วยตนเอง โดยปราศ จากการดูแลทางการแพทย์ หรือโดยการขาดมาตรการในการป้องกันที่ดีพอ หรือ โดยปราศจากการรับคำปรึกษาจากแพทย์

ข้อบังคับเกี่ยวกับการให้บริการทางสาธารณสุขแห่งชาติ (ใช้บังคับเฉพาะคนต่างด้าว) ข้อ 2 [The National Health Service (Charge to Overseas Visitors) (NO.2) Regulations]

ข้อบังคับดังกล่าว ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้อำนาจเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือคณะกรรมการสาธารณสุขที่จะดำเนินการใด ๆ ในการให้บริการทางสาธารณสุขต่อคนต่างด้าว ข้อบังคับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะบังคับใช้ต่อคนต่างด้าวที่ไม่ใช่ผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร กล่าวคือ ผู้นั้นต้องไม่เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร นอกจากนั้นบุคคลที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ต้องถูกบังคับ ในกรณี เป็นคนต่างด้าวจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้

- เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ตามกฎหมายในสหราชอาณาจักร เป็นเวลา 12 เดือน นับแต่วันที่ได้รับการบำบัดรักษาหรือ
- เป็นผู้อพยพ หรือ เคยยื่นเรื่องราวขอรับสถานภาพผู้อพยพ และ ยังไม่ได้รับการแจ้งผลการพิจารณาอย่างเป็นทางการจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ

- เป็นสมาชิกภาพของกองทัพแห่งสหราชอาณาจักรหรือเป็นลูกจ้างของหน่วยงานของอังกฤษ หรือ
- เคยทำงานในต่างประเทศไม่เกิน 5 ปี หรือเกินกว่า 5 ปี ในกรณีที่ได้รับการว่าจ้าง โดยมีข้อตกลงว่าให้กลับมาเชื่อมโยงประเทศสหราชอาณาจักรได้ไม่ต่ำกว่าหนึ่งครั้งในรอบ 2 ปี และบุคคลผู้นั้นจะต้องพักอาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ
- กำลังทำงานในประเทศที่เป็นสมาชิกภาพของ European Community และได้บริจาคค่า National - Insurance หรือ
- เป็นบุคคลในสัญชาติของสมาชิก EEC หรือเป็นสมาชิกภาพตามข้อบังคับ EEC
- เป็นนักโทษหรือถูกควบคุมตัวตามบทบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือ
- เป็นผู้ที่มีสัญชาติของประเทศที่มีข้อตกลงด้านการสาธารณสุขกับสหราชอาณาจักร และจำเป็นต้องได้รับการรักษาเมื่อเดินทางมาถึงสหราชอาณาจักร แล้ว
- เป็นผู้ที่มีสัญชาติของประเทศในกลุ่ม EEC และจำเป็นต้องได้รับการรักษาเมื่อเดินทางมาถึงสหราชอาณาจักรแล้ว

บทบัญญัติเช่นนี้ใช้บังคับต่อสถานที่ กระบวนการในการตรวจวินิจฉัยโรค การบำบัดรักษาทางการแพทย์ทุกประเภทและการจำหน่าย จ่าย แจก ยาทุกชนิด ซึ่งได้กำหนดไว้เพื่อป้องกันหรือบำบัด รักษา หรือกำจัดเชื้อเอชไอวีโดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการให้มีการบริการตรวจรักษาในทางการแพทย์ต่อบุคคลที่เดินทางเข้ามาในประเทศ

เมื่อทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคเอชไอวีของประเทศต่าง ๆ แล้ว สามารถทำการเปรียบเทียบได้ดังนี้คือ (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของประเทศต่าง ๆ

มาตรการทางกฎหมาย	ประเทศ				
	ไทย	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	เนเธอร์แลนด์	เยอรมัน
1. ประกาศให้โรคเอดส์เป็นโรคที่ต้องแจ้งความ	/	/	/	/	/
2. กำหนดคุณภาพของถุงยางอนามัย	/	-	-	-	-
3. ห้ามผู้ป่วยโรคเอดส์มีอาชีพในการบริการทางเพศ	/	-	/	X	X
4. ผู้แพร่เชื้อเอดส์โดยเจตนาหรือประมาทต้องรับโทษทางอาญา	X	-	-	-	-
5. บังคับให้ผู้เดินทางเข้าประเทศต้องตรวจเชื้อเอดส์	/	/	/	-	-
6. จัดตั้ง กองทุนต่อต้านโรคเอดส์	/	/	/	/	/
7. การทำแท้งในกรณีหญิงมีครรภ์ติดเชื้อโรคเอดส์	/	-	-	-	-
8. การคุ้มครองการจ้างแรงงานในกรณีที่ลูกจ้างติดเชื้อเอดส์	/	-	-	-	-
9. หลักกฎหมายประกันสังคม	X	-	-	-	-
10. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ที่พักอาศัย ของผู้มีเชื้อเอดส์	X	/	-	-	-
11. หลักกฎหมายแรงงาน	/	/	-	-	-
12. หลักกฎหมายเกี่ยวกับคนต่างด้าวคนเข้าเมือง	/	/	/	/	-
13. การมอบอำนาจ การทำนิติกรรม การสืบทอดมรดก	X	-	-	-	-
14. การประกันภัย	X	-	-	-	-
15. หลักเกณฑ์ในการให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม	X	/	-	/	-

หมายเหตุ / หมายถึง มีมาตรการดังกล่าวไว้

X หมายถึง ไม่มีมาตรการดังกล่าวไว้

- หมายถึง ไม่มีข้อมูล

การให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย

มาตรการและหลักเกณฑ์ในระดับนานาชาติ ได้กำหนดยอมรับสิทธิและศักดิ์ศรีทางมนุษย์เท่าที่มีอยู่ ได้ถูกนำมาเป็นหลักเกณฑ์หรือมาตรการทางกฎหมายหลายฉบับในระดับนานาชาติ ในปีพ.ศ. 2491 The General Assembly of United Nations ได้ประกาศยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีผลกระทบต่อสนธิสัญญาต่าง ๆ ในระดับนานาชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งในด้านสิทธิในทางการเมือง และสิทธิในทางแห่งต่าง ๆ

สนธิสัญญา 2 ฉบับได้ถูกยอมรับในปี พ.ศ. 2509 และมีผลบังคับมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 ซึ่งประเทศต่าง ๆ จะต้องให้สัตยาบันในการใช้กฎหมายดังกล่าวหรือให้มีการคุ้มครองอย่างกว้างขวางในสิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคล หลักการขั้นพื้นฐานที่ถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือในการนี้ก็คือ หลักเกณฑ์ในการให้ความเคารพและยอมรับในหลักการไม่แบ่งแยกหรือกีดกัน¹

จะเห็นได้ว่าหลักการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดพระราชบัญญัติโรคเอดส์ของไทยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น กรณีหญิงมีครรภ์มีสิทธิในการร้องขอต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแผนปัจจุบัน เพื่อให้ทำแท้งได้ หรือกรณีที่ลูกจ้างเป็นผู้ติดเชื้อหรือเป็นผู้ต้องสงสัยว่าติดเชื้อเอดส์ ห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างนั้น เว้นแต่ลักษณะงานจะเป็นเหตุให้แพร่เชื้อได้

นอกจากนี้ผู้ที่ติดเชื้อเอดส์มีสิทธิที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ โดยที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้รับผิดชอบในสถานพยาบาล ปฏิเสธไม่ดูแลบำบัดรักษาผู้ติดเชื้อหรือผู้ต้องสงสัยว่าติดเชื้อ และนอกเหนือจากนั้นผู้ติดเชื้อหรือผู้ต้องสงสัยว่าติดเชื้อก็มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ ในกรณีที่ได้รับความเดือดร้อนและเสียหายอันเนื่องมาจากพนักงานสาธารณสุขหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ด้วย

¹ Julia Hausermann, LLB, LLM, "Legal protection of human rights", Ethical and social aspect of AIDS in Africa, (Commonwealth Secretariat, 1990), p. 8.

การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์:

ข้อพิจารณาทางด้านสิทธิมนุษยชน กฎหมายและหลักจรรยาบรรณ^{1 2}

วัตถุประสงค์เบื้องต้น

- ป้องกันการติดเชื้อเอดส์
- ลดผลกระทบของการติดเชื้อเอดส์ต่อบุคคลและสังคม

ขึ้นอยู่กับ

- ความปรารถนาให้มนุษย์พ้นจากความทุกข์ทรมาน
- การให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

หลักพื้นฐาน

- ให้สิทธิและศักดิ์ศรีแก่มนุษย์ทุกคนโดยเท่าเทียมกัน (หลักความเป็นธรรม)
 - หลักของการไม่แบ่งแยกกีดกัน
 - มีการเข้าถึงการสาธารณสุขและจุดพื้นฐานของสังคมโดยเท่าเทียมกัน
- ให้มีอิสระในการดูแลตนเองของแต่ละบุคคล
 - ความตกลงใจแน่วแน่
 - การมีส่วนร่วม
 - การมีเสรีภาพ
 - การให้ความคุ้มครองร่างกาย
 - การมีสิทธิส่วนบุคคล

^{1 2} Julia Hausermann, LLB, LLM, "Seminar on ethical, human rights and social aspects of AIDS in Thailand", Government House, April 19, 1991.

ให้การยอมรับว่าบุคคลทุกคนและทุกส่วนของสังคม มีหน้าที่จะต้องเคารพ สิทธิและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน

- ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล
- ความรับผิดชอบของรัฐบาล หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรต่าง ๆ ฯลฯ

แนวทางในการพัฒนาโครงการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ในระดับชาติ

วัตถุประสงค์และกลวิธีในการดำเนินการตามโครงการ¹³

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อเอดส์
- 2) เพื่อลดอาการผิดปกติและอัตราการตายอันเนื่องมาจากการติดเชื้อเอดส์

กลวิธีดำเนินการ

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ สามารถนำมาพิจารณาได้หลายกรณี ประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีมาจนปัจจุบันก็ยังไม่เพียงพอที่จะกำหนดให้แน่ชัดได้ว่าวิธีใดที่จะเหมาะสมที่สุดสำหรับโครงการนี้ และกับการนำมาใช้ดำเนินการในแต่ละประเทศจะต้องพัฒนาหาหนทางที่เหมาะสมและดีที่สุดตามความต้องการของตนเอง แนวทางดังที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเพียงหนทางหนึ่งในการนำมาดำเนินการในโครงการเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับโลก กล่าวคือ

¹³ World Health Organization, Guidelines for the development of a national AIDS prevention and control programme, Geneva 1988: pp. 5-6.

การป้องกันการแพร่ขยายของโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์

การมีเพศสัมพันธ์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการติดเชื้อมากที่สุด เนื่องจากเชื้อเอดส์ถ้าหากแพร่จากผู้ที่มีเชื้อไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งได้โดยการมีเพศสัมพันธ์ การป้องกันในกรณีดังกล่าวจำเป็นต้องให้การศึกษาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การให้การศึกษา ก็เพื่อให้มีผลกระทบต่อ การลดจำนวนและเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการเลือกคู่อุปสรรณ์ และส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัย

การป้องกันการแพร่กระจายของโรคเอดส์โดยทางเลือด

1) การเปลี่ยนเลือด ในส่วนของประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว การถ่ายเลือดมักจะมีการตรวจสอบเชื้อเอดส์ แต่ในหลายแห่งที่มีการระบาดของโรคเอดส์ก็ยังไม่มีการตรวจสอบ จึงจำเป็นต้องมีการทำเอาเทคนิคในการตรวจสอบทางการแพทย์มาใช้

2) ผลิตภัณฑ์จากเลือด ควรมีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากเลือดเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากเชื้อเอดส์

3) การใช้เครื่องมือเจาะแทงหรือฉีดยาเข้าไปในผิวหนัง การแพร่ระบาดของเชื้อเอดส์อาจเกิดขึ้นแม้จะได้รับการตรวจรักษาตามปกติ ด้วยการใช้อุปกรณ์หรืออุปกรณ์ เจาะแทงหรือฉีดยาเข้าไปในผิวหนัง ซึ่งเชื้อเอดส์อาจถูกทำลายได้จากสารเคมีบางชนิดหรือความร้อน จึงควรดำเนินการให้มีการอบเชื้อกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ดังกล่าวก่อนการใช้งาน

ในกรณีเกี่ยวกับการแพร่ขยายโรคอาจเกิดอาการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน จึงควรมีการป้องกันมิให้เชื้อแพร่ระบาดในด้านนี้ด้วย

นักสาธารณสุขหรือนักการแพทย์ ผู้ต้องดูแล บำบัดรักษาผู้ป่วย อาจได้รับการติดเชื้อจากเลือดได้ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังไว้โดยถือแนวทางการปฏิบัติ และการระมัดระวังในการป้องกันการติดเชื้อในตนเองเด็วกันกับเชื้อไวรัสตับอักเสบบแบบ B ซึ่งก็เพียงพอแล้วในการป้องกันการติดเชื้อเอดส์

4) การบริจาคมัยและน้ำอสุจิ เชื้อเอดส์อาจติดต่อโดยผ่านทางอวัยวะหรือน้ำอสุจิได้ ดังนั้นจึงควรมีการตรวจสอบเชื้อจากอวัยวะและน้ำอสุจีก่อน

มาตรการในการป้องกันดังที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล ข่าวสารและให้การศึกษาต่อสาธารณชน โดยมีวัตถุประสงค์กล่าวคือ

- เพื่อแจ้งให้สาธารณชนทราบถึงภาวะการเสี่ยงของโรค
- เพื่อสร้างและส่งเสริมให้แพทย์ นักสาธารณสุข และสาธารณชน ใช้มาตรการในการป้องกันที่เหมาะสม
- เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงแต่ละบุคคล
- เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการสาธารณสุขได้รับการฝึกฝน การฝึกหัดที่ต่อเนื่อง โดยมีข้อมูลข่าวสารในเรื่องนี้อย่างพอเพียง

การป้องกันการแพร่ขยายของโรคเอดส์ทางพ่อแม่

หญิงมีครรภ์ที่มีเชื้อเอดส์ อาจทำให้เด็กที่อยู่ในครรภ์ติดเชื้อได้ ประมาทกันว่า เด็กในครรภ์จำนวนครึ่งหนึ่งหลังคลอดแล้ว มักจะมีเชื้อเอดส์ การป้องกันและควบคุมการแพร่ขยายในลักษณะดังกล่าว อาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกของสาธารณชนบ้าง เช่น การคุมกำเนิด

อย่างไรก็ตาม มาตรการในการป้องกันก็ควรจะเน้นในด้านการให้การศึกษาให้ประชาชนทราบถึงภาวะการเสี่ยง ตลอดจนการรณรงค์ให้พ่อแม่ไปรับการตรวจและให้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะในเรื่องนี้

การป้องกันการแพร่ขยายของโรคเอดส์ทางอายุรเวท

ในปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะพัฒนายาที่จะกำจัดหรืออย่างน้อยก็ลดจำนวนเชื้อเอดส์ในร่างกายของคน ซึ่งถ้าสามารถทำได้ดังว่าแล้ว ก็สามารถจะลดหรือกำจัดการติดเชื้อเอดส์ได้

1. มาตรการ

1.1 มาตรการป้องกัน

(ก) สาธารณชน

- การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายและวิธีป้องกันโรคเอดส์
- การใช้ถุงยางอนามัยที่มีคุณภาพ
- การควบคุมสารเคมีที่ใช้ตรวจทางห้องปฏิบัติการให้มีคุณภาพ

(ข) แพทย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล

(ค) คู่สมรสและบุคคลในครอบครัว

- การตรวจเลือดก่อนให้มีการบริจาคเลือด อนุพันธ์ของเลือด เนื้อเยื่อ อวัยวะ อสุจิ
- การปนเปื้อนของเครื่องมือแพทย์ที่ใช้รักษาพยาบาลและการเสริมสวยโดยการฉีดยาหรือฝังเข็ม

(ง) ผู้เสี่ยงโรค

- กำหนดมาตรการพิเศษสนับสนุน
- การตรวจชั้นสูตรทางการแพทย์

1.2 ควบคุม

การควบคุมนั้นต้องควบคุม บุคคลเหล่านี้คือ ผู้สัมผัสโรค ผู้ป่วยที่เป็นพาหะ และผู้ป่วย โดยการ

- ห้ามบริจาคเลือด อนุพันธ์ของเลือด
- ห้ามบริจาดน้ำนมหรือให้น้ำนม
- ห้ามบริจาดอวัยวะ เนื้อเยื่อ อสุจิ
- การให้ความช่วยเหลือเนื้อเยื่อ
- การให้การักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า
- การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง เช่น การค้าประเวณี
- การกักกันหรือคุมสังเกต

2. วิธีการ

- (1) แก้ไขปรับปรุงกฎหมาย หรือพัฒนากฎหมายใหม่ให้เอื้ออำนวยต่อการป้องกัน และควบคุม
- (2) กำหนดมาตรการเสริมด้านเศรษฐกิจและสังคม
- (3) เพิ่มหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศแล้ว จึงเห็นเป็นสมควรอย่างยิ่งที่ต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทยบ้างว่าเหมาะสมกับสภาพ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยหรือไม่ สมควรจะแก้ไขปัญหาหรือมาตรการต่าง ๆ หรือไม่ ซึ่งจะได้ศึกษาในหัวข้อต่อไป

มาตรการทางกฎหมายของไทย

เมื่อได้ทราบถึงทฤษฎีต่าง ๆ และมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศแล้ว ในส่วนนี้จะได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทยว่ามีมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหายังไร มีการกำหนดนโยบายในการควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีและผู้ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอย่างไรบ้างซึ่งในการกำหนดนโยบายในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำการค้าประเวณีนั้น จะมีผลกระทบต่อ การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ด้วย เพราะปัจจุบันโรคเอดส์ได้แพร่กระจายอยู่ในกลุ่มบุคคลที่สำส่อนทางเพศเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ เช่น พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 พระราชบัญญัติสถานบริการ ฯลฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์โดยตรง คือ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

1. พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 *

พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการค้าประเวณีโดยเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดปริมาณผู้กระทำการค้าประเวณี แก้ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อกามโรค ตลอดจนปัญหาความเสื่อมทรามทางศีลธรรม แต่กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้ เพราะตามหลักกฎหมายทั่วไป ยอมรับว่าหญิงค้าประเวณีเป็นการส่วนตัว ไม่เป็นความผิด หญิงจะมีความผิดก็ต่อเมื่อปฏิบัติเข้าข่ายที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดในมาตรา 5 (1) (2) และ (3) มาตรา 6 และมาตรา 7 อีกส่วนหนึ่งกฎหมายมุ่งลงโทษบุคคลที่เป็นตัวกลางในการค้าประเวณีไม่ว่าจะเป็นพวกกลุ่มที่ล่อลวงหญิงเพื่อค้าประเวณี ผู้ที่คอยควบคุมดูแลผู้กระทำการค้าประเวณี (โดยทั่วไปมักเรียกกันว่า พ่อเล้า แม่เล้า) เจ้าสำนักสถานการค้าประเวณีหรือเจ้าของสถานบริการ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 8 มาตรา 9 และ มาตรา 10 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้คือ

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"การค้าประเวณี" หมายความว่า การยอมรับการกระทำชำเรา หรือการยอมรับการกระทำอื่นใด หรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการสาส์อนเพื่อสินจ้าง ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ

"สถานการค้าประเวณี" หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ที่จัดไว้เพื่อให้บุคคลอื่นทำการค้าประเวณี โดยจัดให้มีผู้กระทำการค้าประเวณีไว้เพื่อการนั้นด้วย

"สถานบริการ" หมายความว่า สถานประกอบธุรกิจเพื่อสินจ้างที่จัดไว้เป็นที่พักอาศัย เป็นที่จำหน่ายอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือเป็นที่ให้ความบันเทิง การบันเทิงหรือความสะดวกสบาย

"สถานสงเคราะห์" หมายความว่า สถานสงเคราะห์ซึ่งจัดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

* หมายเหตุ ดูร่างพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี (ภาคผนวก ข) ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทย, หน้า 252.

"ผู้รับการสงเคราะห์" หมายความว่า บุคคลซึ่งอธิบดีมีคำสั่งให้ส่งตัวไปรับการรักษาและหรืออบรมฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
จากความหมายของคำว่า "การค้าประเวณี" ข้างต้น จะเป็นได้ว่า สาระสำคัญของการค้าประเวณีมี 2 ประการประกอบกันคือ

- (ก) มีการกระทำเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น
- (ข) การกระทำตาม ข้อ ก. เป็นการสำส่อน
- (ค) เพื่อสินจ้าง

สำหรับความผิดของผู้กระทำการค้าประเวณีนั้น จะแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ความผิดของผู้ค้าประเวณี และความผิดของบุคคลอื่นที่สนับสนุนหรือเกี่ยวโยงให้มีการค้าประเวณี

1. ความผิดของผู้กระทำการค้าประเวณี

มาตรา 5 ผู้ใด เพื่อการค้าประเวณีกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เข้าติดต่อ ชักชวน และนำตัว ติดตาม หรือรับเข้าบุคคลตามถนนหรือสาธารณสถาน หรือกระทำการดังกล่าวในที่อื่นใดอันเป็นการเปิดเผยและน่าอับอาย หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชน

(2) เต็มใจ เต็มใจ หรือคอยอยู่ตามถนน หรือสาธารณสถานในลักษณะหรืออาการที่เห็นได้ว่าเป็นการเรี่ยรังการติดต่อในการค้าประเวณี

(3) เข้าไปมีวสุ่มในสถานการค้าประเวณี

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ปัญหาของผู้กระทำการค้าประเวณีนั้น บางประเทศบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้มีการค้าประเวณีอย่างเด็ดขาดโดยถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่บางประเทศบัญญัติกฎหมายอนุญาตให้มีการค้าประเวณีได้โดยไม่ถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว มิฉะนั้นก็ถือว่าเป็นผิดกฎหมาย

สำหรับประเทศไทยได้เคยมีกฎหมายอนุญาตให้มีการค้าประเวณีโดย
ไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันสัญจรโรค
ร.ศ. 127 แต่ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.
2503 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน กฎหมายฉบับนี้มิได้มีวัตถุประสงค์
ห้ามมิให้มีการค้าประเวณีอย่างเด็ดขาด และมีได้มีวัตถุประสงค์อนุญาตให้มีการค้า
ประเวณีอย่างเปิดเผย จะเห็นได้ชัดจากชื่อของกฎหมายเองว่าเป็นเพียงกฎหมาย
ปราบ¹⁵ ไม่ใช่กฎหมายปราบ คือ มีวัตถุประสงค์ควบคุมหรือขอมให้มีการค้าประ-
เวณีได้บ้างแต่อย่าให้เปิดเผยนัก

ความผิดของผู้กระทำการค้าประเวณีตามพระราชบัญญัติปราบการค้า
ประเวณี พ.ศ. 2503 มี 3 กรณี คือ

1.1 การกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เพื่อการค้าประเวณี

(ก) เข้าติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเฝ้าบุคคลตาม
ถนนหรือสาธารณสถานหรือกระทำการดังกล่าวในที่อื่นใด อันเป็นการเปิดเผยและ
น่าอับอายหรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชน (มาตรา 5 (1))

การแนะนำตัวนั้น อาจทำได้หลายประการไม่จำเป็นต้องกล่าวแนะนำ
ตัวด้วยวาจาเสมอไป อาจแสดงออกด้วยกิริยาหรือทำการอย่างใด ๆ โดย
เจตนาเพื่อให้ผู้อื่นรู้ว่าตนทำการค้าประเวณี ก็ถือว่าเป็นการแนะนำตัวได้แล้ว
ตัวอย่างเช่น

¹⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 หน้า 295 "ปราบ"
หมายความถึง ห้ามให้เกรงไว้ (ดูเหตุผลของการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้
ประกอบด้วย)

คำพิพากษาฎีกาที่ 508-510/2513 การที่หญิงนั่งรออยู่ในห้องโถง ชั้นล่างของโรงแรมอันเป็นสถานที่เปิดเผยเพื่อแสดงตัวให้ชายที่มาเที่ยวพบเห็นจะได้ร่วมประเวณีด้วย ถือว่าเป็นการแนะนำตัวในทำนองเป็นการเปิดเผยและน่าอัปยศ ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 มาตรา 5 (1) แล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 2075-2079/2519 หญิงมีป้ายหมายเลขติดที่อกเสื้อหนึ่งคอกในห้องพักข้างหนึ่งในห้องโถงข้างในโรงแรมบ้าง เพื่อให้ชายเลือกไปร่วมประเวณี เป็นการแสดงออกด้วยกิริยาในที่สาธารณะสถานเป็นการแนะนำตัวตามพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 มาตรา 5(1) แล้ว

(ข) เตรีงเตร่หรือคอยอยู่ตามถนน หรือสาธารณะสถานในลักษณะหรืออาการที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องการติดต่อในการค้าประเวณี (มาตรา 5 (2))

การกระทำดังกล่าวข้างต้นนี้ แม้จะมีได้มีการค้าประเวณีจริง ๆ ก็ย่อมอาจมีความผิดโดยไม่จำต้องคำนึงว่า ผู้กระทำได้เคยค้าประเวณีสาส์นเพื่อสินจ้างมาก่อนแล้วหรือไม่ หากมีพฤติการณ์ในลักษณะหรืออาการที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องการติดต่อในการค้าประเวณีแล้วก็เป็นความผิด ตัวอย่าง เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1208/2500 การที่หญิงได้บังอาจเตร็ดเตร่และคอยอยู่ที่ตรอกโอบสภพราหมณ์อันเป็นสาธารณะสถานในลักษณะและอาการที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องติดต่อในการค้าประเวณี และการทำเพื่อการค้าประเวณี อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 มาตรา 5(2)

(ค) เข้าไปมีวสุ่มในสถานการค้าประเวณี (มาตรา 5 (3))

การเข้าไปในสถานการค้าประเวณียังไม่มีมีความผิด จะต้องประกอบเพื่อการค้าประเวณีด้วยจึงจะมีความผิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้กระทำได้เคยค้าประเวณี สาส์นเพื่อสินจ้างมาก่อนแล้วหรือไม่ ตัวอย่าง เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 101/2507 การกระทำของหญิงที่เข้าหอกล้อ
จูบกับชายหลายคนในห้องที่ปิดประตูในสถานการค้าประเวณี เป็นความผิดฐานมีวสุม
เพื่อการค้าประเวณีและตามพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503
มาตรา 5(3) และไม่จำเป็นต้องได้ความว่าหญิงนั้นเคยค้าประเวณีสาส์นเพื่อสิน
จ้างมาก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1922-1923/2514 เพียงแต่หญิงนั่งอยู่ที่ห้องรับ
แขกที่ระเบียบในสถานการค้าประเวณี โดยไม่ปรากฏว่าคุยกันเรื่องอะไร และ
ไม่มีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าเป็นการค้าประเวณี จึงยังถือไม่ได้ว่าหญิงนั้นเข้า
ไปมีวสุมในสถานการค้าประเวณี อันจะเป็นความผิดได้ และไม่จำเป็นต้องคำนึง
ว่าผู้กระทำได้เคยค้าประเวณีสาส์นเพื่อสินจ้างมาก่อนแล้วหรือไม่ และจะเห็นได้
ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอันเป็นการขัดต่อวัฒนธรรม และชนบ
ธรรมนิยมประเพณีอันดีของหญิงไทย ซึ่งตามกฎหมายเก่าคือ พระราชบัญญัติป้อง
กันสัญจรโรค ร.ศ. 127 มีบทบัญญัติไม่รัดกุม และไม่มีบทบัญญัติที่จะควบคุมมิให้มี
การค้าประเวณีที่เป็นไปในลักษณะเป็นการเปิดเผย และนำอับอายหรือกระทำให้
เป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชน ดังนั้นผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงต้องระ
วางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1.2 การกระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำและปรับ

ความผิดในกรณีนี้ จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำการค้าประเวณีได้เข้า
ไปค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณีเท่านั้น ถ้าจะไปค้าที่อื่นซึ่งไม่ใช่สถานการ
ค้าประเวณี เช่น ในบ้านพักของตนเอง ในสวนสาธารณะ ในรถยนต์ ตามถนน
ต่าง ๆ ก็ไม่มีความผิดในกรณีนี้แต่อย่างใด เพราะว่าไม่ได้ค้าประเวณีในสถาน
การค้า

คำว่า "สถานการค้าประเวณี" นั้นตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี หมายความว่า "สถานที่ใด ๆ ที่จัดไว้เพื่อให้บุคคลอื่นทำ
การค้าประเวณีโดยจัดให้มีผู้ทำการค้าประเวณีไว้เพื่อการนั้นด้วย" ดังนั้นโรงแรม
ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 สถานบริการต่าง ๆ ซึ่งจัด

ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 หรือสถานที่อื่น ๆ ก็อาจถือเป็นสถานการค้าประเวณีได้ ถ้าหากได้จัดให้มีผู้กระทำการค้าประเวณีไว้เพื่อการค้าประเวณี ซึ่งตามข้อเท็จจริงก็ยังคงมีการค้าประเวณีปรากฏอยู่ทั่วไป โดยแอบแฝงอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานอาบอบนวด ภัตตาคาร โรงน้ำชา โรงแรม คีอ์เฟอ์ช็อป ร้านตัดผมหรือร้านเสริมสวยอันเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า กฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าวเปิดช่องหรือสนับสนุนให้มีการค้าประเวณีขึ้น

1.3 การกระทำการค้าประเวณีต่อบุคคลเพศเดียวกัน

มาตรา 7 ผู้ใดกระทำการค้าประเวณีบุคคลเพศเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่อารยธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลในประเทศสภาพของสังคมต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก การค้าประเวณีซึ่งเคยกระทำโดยหญิงกลับกลายมีชายเป็นผู้ค้าประเวณีด้วย นอกจากนั้นยังมีการค้าประเวณีในระหว่างเพศชายและหญิงกับหญิงด้วยกัน ดังนั้นกฎหมายจึงถูกบัญญัติออกให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมด้วย เพราะสังคมเป็นตัวกำหนดด้วยทกกฎหมาย ดังนั้นหนึ่งของเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 "...ทั้งไม่มีบทบัญญัติปรามการค้าประเวณี ที่กระทำโดยบุคคลเป็นชายซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ..."

ผู้กระทำผิดในกรณีนี้ไม่จำกัดสถานที่ว่าต้องเป็นสถานการค้าประเวณีเหมือนดังข้อ 1.2 จะกระทำการค้าประเวณีใดไม่สำคัญ ก็ถือว่ามี ความผิดหากกระทำการค้าประเวณีต่อเพศเดียวกัน และต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ความผิดของบุคคลอื่นที่สนับสนุนหรือเกี้ยวโยงให้มีการค้าประเวณี

2.1 มาตรา 8 ผู้ใดจัดหาผู้กระทำการค้าประเวณี เพื่อผู้อื่นเป็นปกติธุระ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้จัดหาผู้กระทำการค้าประเวณีเพื่อผู้อื่นเป็นปกติธุระได้แก่ ผู้ซึ่งทำมาหากินกับผู้กระทำการค้าประเวณีเป็นประจำ ซึ่งนอกจากจะต้องมีความผิดตามกฎหมายนี้แล้วยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 282-285 อีกด้วย

2.2 มาตรา 9 ผู้ใดเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแลหรือผู้จัดการสถานการค้าประเวณีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแลหรือผู้จัดการสถานการค้าประเวณี ตามความในมาตรานี้¹⁵ ได้แก่ เจ้าสำนัก ผู้ที่ควบคุมดูแลผู้กระทำการค้าประเวณี (โดยทั่วไปเรียกกันว่า พ่อเล้า แม่เล้า) ผู้ที่ดำรงชีพจากรายได้ของผู้ค้าประเวณี (โดยทั่วไปมักเรียกว่าแมงดา) ทั้งหลาย ต้องรับโทษตามมาตรานี้ และนอกจากนั้นถ้าหากผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแลหรือผู้จัดการสถานการค้าประเวณีเป็นผู้จัดหาผู้กระทำการค้าประเวณีเพื่อผู้อื่นเป็นปกติธุระด้วย ก็อาจมีความผิดตามข้อ 2.1 ที่ได้กล่าวมาแล้ว หากดำรงชีพอยู่แม้เพียงบางส่วนจากรายได้ของผู้ค้าประเวณีก็อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 286 ด้วย

2.3 มาตรา 10 ผู้ใดยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการค้าประเวณีเป็นปกติธุระในสถานบริการที่ตนเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแล หรือผู้จัดการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีนี้ผู้เป็นเจ้าของ ผู้ดูแล หรือผู้จัดการมิได้จัดหาผู้กระทำการค้าประเวณีไว้ในสถานบริการของตน เพียงแต่ผู้เป็นเจ้าของผู้ดูแลหรือผู้จัดการรู้เห็นยินยอมให้ผู้อื่นทำการค้าประเวณีเป็นปกติธุระในสถานบริการนั้นเท่านั้น ตัวอย่างเช่น โรงแรมม่านรูดที่ไม่มีหญิงค้าประเวณี เป็นต้น จึงมีความผิดเพียงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งย่อมเป็นการยากที่จะยืนยันว่าเจ้าของหรือผู้ดูแล หรือผู้จัดการสถานบริการยินยอมให้มีการค้าประเวณีในสถานบริการ เช่น ในโมเต็ล หรือโรงแรมม่านรูด จะไม่ทราบเลย

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 633/2510 และ 1183/2518 ประกอบ

ว่าแขกผู้มาพักได้นำหญิงค้าประเวณีหรือหญิงชักรมดาเข้ามาพักด้วย เป็นต้น แต่ถ้าหากเจ้าของผู้ดูแล หรือผู้จัดการจัดหาผู้อื่นมากระทำการค้าประเวณี เป็นปกติธุระในสถานบริการที่ตนเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแล หรือผู้จัดการ ก็อาจมีความผิดตามข้อ 2.1 และหรือ ข้อ 2.2 ที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509*

หลักการและเหตุผลของกฎหมายฉบับนี้คือ "โดยเหตุที่ปัจจุบันได้มีบุคคลประกอบกิจการสถานบริการบางประเภท ซึ่งอาจดำเนินการไปในทางกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และจัดให้มีการแสดงเพื่อความบันเทิงในสถานบริการนั้น ๆ ไม่เหมาะสมเป็นเหตุให้เยาวชนเอาเยี่ยงอย่างจนประพฤติดัวเลื่อมทรามลง เป็นการสมควรที่จะออกกฎหมายควบคุมสถานบริการนั้น ๆ" รวมทั้งการแสดงด้วยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ก็คือ

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้¹⁶

"สถานบริการ" หมายความว่า สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ในการค้า ดังต่อไปนี้

(1) สถานเต้นรำ รำวง หรือรองเง็ง ประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงพาร์ตเนอร์บริการ

(2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการโดยมีหญิงบำเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อนหลับนอน หรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า

(3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า

* หมายเหตุ ดูร่างพระราชบัญญัติสถานบริการ (ภาคผนวก ค) ซึ่งร่างนี้ได้ส่งไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว เมื่อสมัยประชุมสามัญประจำปี 31 สมัยที่ 1 เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2531, หน้า 258.

¹⁶ ความในมาตรา 3 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2521.

(4) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง¹⁷

ดังนั้น ถ้าสถานบริการใดอยู่ในความหมายข้างต้นแล้วจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสถานบริการฉบับนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้เป็นการล่อแหลมต่อการให้มีการค้าประเวณีกันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะใน อนุมาตรา 2 และ 3 เนื่องจากมีตัวหญิงเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงเท่ากับว่าเป็นการส่งเสริมสนับสนุน หรือเป็นแหล่งให้มีการค้าประเวณีควบคู่ไปด้วยเป็นรายได้พิเศษนอกเหนือจากอาชีพที่ทำ

การขออนุญาตตั้งสถานบริการและคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต

มาตรา 4 ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งสถานบริการตามมาตรา 3(1)(2)(3) เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ผู้ใดตั้งสถานบริการตามมาตรา 3(4) ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนจัดตั้งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

การขออนุญาต เงื่อนไขการอนุญาตและการขอต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งและการแจ้งตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 ผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการตามมาตรา 4 ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรม
- (3) ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคติดต่ออันเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคพิษสุราเรื้อรัง หรือโรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง

¹⁷ ความในมาตรา 3 (4) แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2525

(5) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง ตามกฎหมายว่าด้วยการปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก หรือตามกฎหมายว่าด้วยการปรามการค้าประเวณี

ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการ ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติตามความในวรรคก่อน

การตั้งสถานบริการตามมาตรา 3(1)(2)(3) นั้น กฎหมายห้ามมิให้ตั้ง แต่ก็มีข้อยกเว้นคือ เมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ซึ่งโดยวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้ก็คือ ห้ามตั้งสถานบริการอีกต่อไป แต่ก็ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกใบอนุญาตให้ ซึ่งในกรณีนี้ถ้าหากว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ทุจริตในหน้าที่ โดยการออกใบอนุญาตให้โดยไม่มี การตรวจสอบสถานบริการว่ามีคุณสมบัติเพียงพอหรือไม่ ก็อาจทำให้มีสถานบริการที่กระทำการอันผิดกฎหมาย เช่น การค้าประเวณีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังมีช่องว่างอีกมากซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

ส่วนมาตรา 6 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตไว้ คือต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วและต้องไม่ประพฤติเสื่อมเสียศีลธรรม และวิกลจริต แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ ตามอนุมาตรา (4) ต้องไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงเป็นที่รังเกียจแก่สังคม หรือเป็นโรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง อนุมาตรานี้เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์อย่างมาก เพราะถ้าเจ้าของสถานบริการเป็นโรคเอดส์แล้ว ก็อาจแพร่เชื้อได้ หรือถ้าติดยาเสพติดให้โทษแล้วก็อาจแพร่เชื้อได้ทางเข็มฉีดยา และทางอื่น ๆ อีกหลายทาง ส่วนอนุมาตรา 5 นั้นถ้าผู้ขออนุญาตเป็นผู้เคยต้องรับโทษในความผิดต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้แล้ว ก็อาจจะทำความผิดนั้นอีกครั้งก็ได้ ซึ่งความผิดต่าง ๆ นั้นจะเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงไม่สมควรอนุญาตให้จัดตั้งสถานบริการ

มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ

- (1) รับผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ เข้าทำงานในสถานบริการ
- (2) ขอมให้ผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้น เข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ
- (3) ขอมให้หญิง ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้น เข้าไปในสถานบริการโดยไม่มีชายมาด้วย

(4) ยอมให้ผู้มีอาการเมาสุราจนประพฤตินุ้ยวายหรือครองสติไม่ได้ เข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการระหว่างทำการ

(5) จำหน่ายสุรา ให้แก่ลูกค้าซึ่งมีอาการเมาสุราประพฤตินุ้ยวาย หรือครองสติไม่ได้แล้ว

(6) ยอมให้บุคคลดังกล่าวตั้งระบุงไว้ในมาตรา 3 หรือ บุคคลที่มา ร่วมแสดงดนตรีหรือแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง นักอาศัยหลับนอนในสถานบริการ

มาตรา 19 ในการจัดให้มีการแสดงเพื่อความบันเทิง ผู้รับอนุญาต ตั้งสถานบริการมีหน้าที่ต้องควบคุมการแสดงมิให้เป็นไปในทางลามก หรืออนาจาร และมีให้สัตว์ร้าย เข้ามาร่วมการแสดงในสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ชม

กรณีตาม มาตรา 16 ถ้าผู้รับอนุญาตรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ เข้าทำงานในสถานบริการ หรือยอมให้เข้ามาในสถานบริการแล้วอาจเกิด ปัญหา ก็คือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะสภาพจิตใจอาจ อ่อนไหวได้ง่าย ซึ่งจะง่ายต่อการล่อลวงให้ค้าประเวณีมากยิ่งขึ้น

สำหรับกรณีตาม มาตรา 19 นั้น ถ้าปล่อยให้มีการแสดงที่เป็นไป ทางลามกหรืออนาจารแล้วอาจมีผลตามมาก็คือ ในสถานบริการนั้นอาจกระทำการ ค้าประเวณีด้วยก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติมักจะเป็นเช่นนั้น

การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 16 และมาตรา 19 นี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ตามมาตรา 17 ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าปรับนี้น้อยมาก เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่สถานบริการจะได้รับแล้ว จะแตกต่างกันมาก

3. พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478

กฎหมายฉบับนี้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขมาตรการทางกฎหมาย เป็นอย่างมาก เพราะในส่วนของการค้าประเวณีนั้น ปัจจุบันได้แอบแฝงมาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งโรงแรมก็เป็นสถานที่หนึ่งที่มีการค้าประเวณี ซึ่งอาจก่อให้เกิด การแพร่กระจายของเชื้อโรคเอดส์ได้ ดังนั้นจึงต้องกำหนดคุณลักษณะของกิจการ โรงแรมและเจ้าสำนักโรงแรมไว้ซึ่งสาระสำคัญมีดังนี้คือ

โรงแรมจะเปิดดำเนินการได้ ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตและจดทะเบียนโดยถูกต้องตามมาตรา 4 และให้นายทะเบียนอนุญาตให้เปิดดำเนินการโรงแรมต่อเมื่อเป็นที่พอใจตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขว่า ความมั่นคง ความสะอาด ช่องอากาศและสถานที่ไม่ขัดกับอนามัย (มาตรา 6) และถ้าผู้ใดเปิดโรงแรมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 4 นี้ มีความผิดคือ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ตามมาตรา 19 แต่นายทะเบียนอาจปฏิเสธใบอนุญาตเปิดกิจการโรงแรมก็ได้ ตามมาตรา 23(1) คือ

มาตรา 23 นายทะเบียนอาจปฏิเสธใบอนุญาตได้

(1) ถ้าเจ้าสำนัก¹⁸ หรือบุคคลใด ๆ ในสำนักโรงแรม¹⁹ ป่วยเป็นโรคหรือเป็นพาหะของโรคใด ๆ ซึ่งอาจติดต่อยังผู้อื่นได้ตามความเห็นของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

ดังนั้นกรณีที่เจ้าสำนักหรือบุคคลใด ๆ ในโรงแรมป่วยเป็นโรคเอดส์ ซึ่งเป็นโรคติดต่อแล้วนายทะเบียนอาจจะไม่อนุญาตก็ได้

มาตรา 22 ถ้าเจ้าสำนัก

(1) ละเลยไม่รักษาความสะอาด หรือช่องอากาศของโรงแรมให้เรียบร้อย แม้ได้รับคำตักเตือนเป็นหนังสือจากนายทะเบียนโดยมีความเห็นฟ้องต้องกันกับเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือ

(2) โดยรู้อยู่แล้วยินยอมให้บุคคลใด ๆ หลบซ่อนหรือมีวัสดุในเขตโรงแรมกับบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ในลักษณะอันควรเชื่อได้ว่าจะก่อความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง

เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นชอบด้วยแล้ว นายทะเบียนมีอำนาจยึดใบอนุญาตได้ไม่เกินสิบห้าวัน แต่ในจังหวัดพระนครและธนบุรีอำนาจเช่นว่านี้

¹⁸ "เจ้าสำนัก" ตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมและจัดการโรงแรม

¹⁹ "โรงแรม" หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือหาที่พักชั่วคราว

ให้เป็นของอธิบดีกรมตำรวจ

ในกรณีเช่นนี้ให้พุทธธรรมไปยังรัฐมนตรีได้ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีเป็นที่สุด

ในมาตรา ๑๖ ถ้าเจ้าสำนักโรงแรมยินยอมให้มีการมั่วสุมในเขตโรงแรม โดยรู้อยู่แล้วในลักษณะที่ควรเชื่อว่าจะก่อความไม่สงบในบ้านเมือง นายทะเบียนมีอำนาจยึดใบอนุญาตประกอบกิจการโรงแรมได้ และมีอำนาจตรวจค้นโรงแรมได้ โดยมีหลักเกณฑ์ คือ

มาตรา 18 นายทะเบียน เจ้าพนักงานตำรวจตั้งแต่ชั้นนายตำรวจชั้นไปหรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือกรมการอำเภอ มีอำนาจตรวจดูสมุดจดนามผู้พัก และตรวจค้นห้องพักที่ว่างหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโรงแรมที่เปิดไว้ให้ใช้ร่วมกัน เช่น ห้องโถง เฉลียง ห้องรับประทานอาหาร เป็นต้น ได้ทุกเมื่อ

การตรวจค้นสถานที่อื่นใด นอกจากที่กล่าวแล้วให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายให้อำนาจเฉพาะบุคคลที่บัญญัติไว้เท่านั้นในการตรวจค้นโรงแรมและเฉพาะแต่สถานที่ที่กำหนดไว้เท่านั้น ส่วนสถานที่อื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ เช่น ห้องพักที่มีคนอยู่ ฯลฯ กรณีนี้ต้องทำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ ต้องมีหมายค้น

4. พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พ.ศ. 2471

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือ

มาตรา 4 ผู้ใดนำหรือให้ผู้อื่นนำหญิงหรือเด็กหญิงเข้ามาในประเทศไทยเพื่อการรับจ้างให้เขาทำเมถุนกรรมก็ดี รับหรือจำหน่ายหญิงหรือเด็กหญิงโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยที่ตนรู้ว่ามีผู้นำเข้ามาในประเทศไทยเพื่อการดังกล่าวว่ามานั้นก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินพันบาทหรือทั้งจำ และปรับทั้งสองสถาน

ถึงแม้กรรมทั้งหลายซึ่งประกอบกันเป็นความผิดนั้น ได้กระทำไว้ในประเทศต่างกันก็ตามผู้กระทำผิดนั้นก็อาจถูกฟ้องร้องและลงโทษได้

มาตรา ๕ กฎหมายห้ามมิให้นำหรือให้ผู้ให้นำหญิงและเด็กหญิงเข้ามาในราชอาณาจักรหรือออกนอกราชอาณาจักรเพื่อการค้าประเวณี (เพื่อการรับจ้างให้เขาทำเมถุนกรรม) และห้ามมิให้รับหรือจำหน่ายหญิงและเด็กหญิงโดยที่รู้ว่ามีผู้นำเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี และกฎหมายได้บัญญัติรองรับอีกว่า การกระทำดังกล่าวที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิด แม้ได้กระทำไว้ในประเทศต่างกันก็ตาม ผู้กระทำผิดนั้นก็อาจถูกฟ้องร้องและลงโทษได้

ในบทบัญญัติอื่น ๆ เป็นเรื่องการให้อำนาจเจ้าพนักงาน ตรวจตราหญิงและเด็กหญิง การเข้าไปตรวจในสถานพำนักวันสถานพำนักที่ใช้ในราชการของไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศ และการส่งตัวหญิงและเด็กหญิงที่ไร้ญาติขาดที่พึ่งกลับประเทศเดิมของตน

5. ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีหลายมาตราดังนี้

มาตรา 282 ผู้ใดเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งหญิง แม้หญิงนั้นจะยินยอมก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองหมื่นบาท ไม่ว่าการกระทำต่าง ๆ อันประกอบเป็นความผิดนั้นจะได้กระทำในประเทศต่างกันหรือไม่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำแก่เด็กหญิงหรือหญิงอายุยังไม่เกินสิบแปดปี ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสอง เป็นการกระทำแก่เด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปีผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ผู้ใดเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น รับตัวเด็กหญิงหรือหญิงซึ่งมีผู้จัดหา ล่อไป หรือชักพาไปตามวรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในวรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖๖ ลงโทษผู้กระทำความผิดในการเป็นธุระจัดหาเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่นคำว่า "เป็นธุระจัดหา" นั้นหมายความว่าจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งเด็กหญิงหรือหญิงมาไว้เพื่อการอนาจารให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่นไม่ว่าหญิงหรือเด็กหญิงจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าการกระทำของผู้เป็นธุระจัดหาเป็นความผิดตามมาตรา ๑๖๖ แล้ว และเมื่อผู้กระทำมีเจตนาล่องไปหรือชักพาไปเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่นก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว โดยมีต้องคำนึงว่าจะได้มีการร่วมประเวณีด้วยกับหญิงและเด็กหญิงหรือไม่ แต่โทษที่จะได้รับนั้นต่างกัน ขึ้นอยู่กับอายุของหญิงและเด็กหญิงเป็นสำคัญ ถ้าอายุน้อยโทษที่จะได้รับนั้นจะหนักยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้ซึ่งจัดหา ล่องไป หรือชักพาไปซึ่งหญิงหรือเด็กหญิงจากต่างประเทศ เข้ามาในประเทศไทยหรือจากประเทศไทยไปยังต่างประเทศ ถ้าเพื่อการอนาจาร เพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่นแล้ว ก็เป็นความผิดตามมาตรา ๑๖๖ เช่นกัน และศาลในประเทศมีอำนาจพิจารณาคดีอาชญากรรมของโทษผู้เป็นธุระจัดหาล่องไปหรือชักพาไปนั้นได้

มาตรา ๒๘๓ ผู้ใดเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่นเป็นธุระจัดหาล่องไปหรือชักพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งหญิงโดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเกียรติ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท ไม่ว่าการกระทำต่าง ๆ อันประกอบเป็นความผิดนั้นจะได้กระทำในประเทศต่างกันหรือไม่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำแก่เด็กหญิงหรือหญิงอายุยังไม่เกินสิบแปดปี ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำแก่เด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

ผู้ใดเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น รับตัวเด็กหญิงหรือหญิงซึ่งผู้จัดหา ล่องไปหรือชักพาไปตามวรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในวรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี

มาตรานี้สาระสำคัญส่วนใหญ่จะคล้ายกับมาตรา 282 แต่ต่างกันก็คือ การที่ถูกล่อไปหรือชักพาไปนั้นเป็นเพราะการใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ของผู้กระทำความผิด และวรรคท้ายของมาตรานี้ยังรวมถึงผู้ซึ่งรับตัวเด็กหญิง หรือซึ่งมีผู้จัดหาล่อไป หรือชักพาไปไว้ และยังมีโทษต่อผู้สนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าว

มาตรา 284 ผู้ใดพาหญิงไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ผู้ใดซ่อนเร้นหญิงซึ่งเป็นผู้ถูกพาไปตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พาไปนั้น

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ตามมาตรานี้ การที่ผู้ใดพาหญิงไป เพื่อให้รับจ้างกระทำชำเราเป็นหญิงผู้กระทำการค้าประเวณีหรือพาไปขายแก่บุคคลซึ่งหากินเป็นเจ้าของสถานการค้าประเวณี ถือว่าเป็นการพาไปเพื่อการอนาจารทั้งสิ้น

มาตรา 286 ผู้ใดอายุกว่าสิบหกปีดำรงชีพอยู่แม้เพียงบางส่วน จากรายได้ของหญิงซึ่งค้าประเวณีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทหรือจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดไม่มีปัจจัยอย่างอื่นอันปรากฏสำหรับดำรงชีพ หรือไม่มีปัจจัยอันพอเพียงสำหรับดำรงชีพ และ

(1) ปรากฏว่าอยู่ร่วมกับหญิงซึ่งค้าประเวณี หรือสมาคมกับหญิงซึ่งค้าประเวณีคนเดียวหรือหลายคนเป็นอาจิม

(2) กินอยู่หลับนอนหรือรับเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่น โดยหญิงซึ่งค้าประเวณีเป็นผู้จัดให้ หรือ

(3) เข้าแทรกแซงเพื่อช่วยหญิง ซึ่งค้าประเวณีในการทะเลาะวิวาทกับผู้คบค้ากับหญิงซึ่งค้าประเวณีนั้น ให้ถือว่าผู้นั้นดำรงชีพอยู่จากรายได้ของหญิงในการค้าประเวณี เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่ามิได้เป็นเช่นนั้น

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับค่าเลี้ยงดูจากหญิงซึ่งค้าประเวณี ซึ่งพึงให้ค่าเลี้ยงดูนั้นตามกฎหมายหรือตามธรรมเนียมจรรยา

มาตรา 316 หลักเกณฑ์การพิจารณาบุคคลที่ได้ชื่อว่า ดำรงชีพอยู่ได้จากรายได้ของหญิงค้าประเวณี แต่มีข้อยกเว้นในวรรคท้ายก็คือ ผู้ที่รับค่าเลี้ยงดูจากหญิงซึ่งค้าประเวณีซึ่งพึงให้ค่าเลี้ยงดูตามกฎหมายหรือตามธรรมเนียม ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ซึ่งเคยอุปการะหญิงนั้น หรือ บิดา มารดา หรือญาติพี่น้องของหญิงนั้น ซึ่งหญิงต้องอุปการะเลี้ยงดูตามหน้าที่หรือตามกฎหมาย

มาตรา 317 ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

ผู้ใดโดยทุจริต ชื่อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กซึ่งถูกพรากตามวรรคแรกต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการธนาคาร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา 318 ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

ผู้ใดโดยทุจริต ชื่อ จำหน่ายหรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการธนาคาร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

มาตรา 319 ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เพื่อหากำไรเพื่อการธนาคาร โดยผู้เยาว์นั้นเต็มใจด้วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

ผู้ใดโดยทุจริต ชื่อ จำหน่าย หรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

บทบัญญัติทั้ง 3 มาตรา^{๒๑} เน้นความผิดเกี่ยวกับการพรากผู้เยาว์ซึ่งอายุไม่เกิน 13 ปี และผู้เยาว์อายุกว่า 13 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ไปจากบิดามารดา ผู้ปกครองผู้ดูแล เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร การซื้อขาย หรือรับตัวเด็กหญิงซึ่งถูกพรากไป จะต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ บทบัญญัติทั้ง 3 มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง 2471 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ที่รับ หรือจำหน่ายเพื่อการหากำไร การอนาจาร และการค้าประเวณี

6. พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523

กฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุม และป้องกันโรคเอดส์อยู่ในขณะนี้ และเนื่องจากโรคเอดส์ถือว่าเป็นโรคติดต่อชนิดหนึ่ง^{๒๐} ซึ่งในมาตรา 5 ของกฎหมายฉบับนี้บัญญัติไว้ว่า "โรคใดจะเป็นโรคติดต่อ โรคติดต่ออันตรายหรือโรคติดต่อต้องแจ้งความ ให้รัฐมนตรีประกาศชื่อและอาการสำคัญของโรคไว้ในราชกิจจานุเบกษา" ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศรายชื่อโรคติดต่อเพิ่มเติมไว้คือ โรคเอดส์ถือเป็นโรคติดต่อต้องแจ้งความอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งมาตรา 7 ได้กำหนดให้บุคคลที่พบแจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือพนักงานสาธารณสุข หรือพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 7 ในกรณีที่มีโรคติดต่ออันตรายหรือโรคติดต่อต้องแจ้งความเกิดขึ้นหรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้นให้บุคคลดังต่อไปนี้แจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุข* หรือพนักงานเจ้าหน้าที่**

^{๒๐} ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง "เพิ่มเติมชื่อโรคติดต่อต้องแจ้งความและอาการสำคัญของโรค" ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2528)

* "เจ้าพนักงานสาธารณสุข" หมายความว่า เจ้าพนักงานที่ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจตรา ดูแล และรับผิดชอบในการสาธารณสุขโดยทั่วไป หรือเฉพาะในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง

** "พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(3) ในกรณีที่ได้มีการขึ้นสูตรทางแพทย์ตรวจพบว่าอาจมีเชื้ออันเป็นเหตุของโรคติดต่อดังกล่าว ให้เป็นหน้าที่ของผู้ทำการขึ้นสูตรทางแพทย์หรือของผู้รับผิดชอบในสถานที่ที่ได้มีการขึ้นสูตรทางแพทย์นั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งความบรรเทาหนึ่งเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในมาตราที่กำหนดให้แจ้งต่อเจ้านักงานสาธารณสุข หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น จะแจ้งต่อบุคคลอื่นไม่ได้ เพราะถ้าแจ้งต่อผู้อื่นอาจจะต้องรับผิดชอบเปิดเผยความลับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323 ซึ่งบัญญัติความสรุปว่า ผู้ใดล่วงรู้มาหรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้านักงานผู้มีหน้าที่โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์.....ผู้พยาบาลที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับแจ้งความตามมาตรา 8 จึงได้แก่ เจ้านักงานสาธารณสุขและพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น และเมื่อทราบแล้ว มาตรา 8 ให้อำนาจเจ้านักงานสาธารณสุขเท่านั้นที่จะดำเนินการได้ดังนี้คือ

มาตรา 8 เมื่อปรากฏแก่เจ้านักงานสาธารณสุขว่าได้เกิด หรือมีเหตุสงสัยว่าได้เกิดโรคติดต่ออันตรายอย่างใดเกิดขึ้นในบ้าน โรงเรือน สถานที่หรือพาหนะให้เจ้านักงานสาธารณสุขมีอำนาจที่จะดำเนินการเอง ประกาศหรือออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ใดดำเนินการดังต่อไปนี้ได้

(1) ให้คน หรือสัตว์ซึ่งป่วยหรือมีเหตุสงสัยว่าป่วยเป็นโรคติดต่ออันตรายเป็นผู้สัมผัสโรค หรือเป็นพาหนะของโรคติดต่ออันตราย มารับการตรวจการขึ้นสูตรทางแพทย์หรือการรักษา หรือคุมไว้สังเกต ณ สถานที่ซึ่งเจ้านักงานสาธารณสุขกำหนด

ในกรณีที่เจ้านักงานสาธารณสุขเห็นว่า คนซึ่งป่วยหรือมีเหตุสงสัยว่าป่วยเป็นโรคอยู่ในภาวะ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เชื้อโรคแพร่หลายจะเป็นอันตรายร้ายแรงแก่ประชาชนได้ ให้มีอำนาจแยกกักผู้นั้นไปรับการรักษาในสถานพยาบาลหรือในที่เอกเทศจนกว่าจะได้รับการตรวจ และการขึ้นสูตรทางแพทย์ว่าพ้นระยะติดต่อของโรคหรือหมดเหตุสงสัย

(2) กักกันหรือคุมไว้สังเกตซึ่งคนหรือสัตว์ซึ่งเป็นหรือมีเหตุสงสัยว่าเป็นผู้สัมผัสโรคหรือพาหนะ

(3) ให้คนหรือสัตว์รับการป้องกัน ตามวัน เวลา และสถานที่ซึ่งเจ้านักงานสาธารณสุขกำหนด

(4) - (11).....ฯลฯ.....

(12) ห้ามกระทำการใด ๆ อันอาจจะเป็นเหตุให้โรคแพร่หลาย

และถ้าไม่ปฏิบัติตามมาตรา 8(1)(2)(3) และ (12) นี้ หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานสาธารณสุขจะต้องได้รับโทษคือปรับไม่เกินสองพันบาท ตามมาตรา 17 และมาตรา 10 ก็ได้กำหนดอำนาจของรัฐมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัดในการกำหนดเขตติดโรค ซึ่งอนุมาตราที่เกี่ยวข้องโรคเอดส์คือ อนุมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้คือ

มาตรา 10 เมื่อมีโรคติดต่ออันตรายเกิดขึ้นหรือน่าจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด รัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเฉพาะในเขตของตน มีอำนาจประกาศโดยระบุชื่อและอาการสำคัญของโรค ตำบล หมู่บ้านหรือสถานที่ใดเป็นเขตติดโรค และจะกำหนดปริมาณพลโดยรอบไว้เป็นเขตติดโรคด้วยก็ได้

เมื่อได้มีประกาศดังกล่าวแล้ว ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจดำเนินการเอง ประกาศหรือออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ดำเนินการใด ๆ ในเขตหรือในบริเวณปริมาณพลนั้นดังต่อไปนี้

(1) - (5).....ฯลฯ.....

(6) ห้ามคนซึ่งป่วย หรือมีเหตุสงสัยว่าป่วยโรคติดต่ออันตราย ประกอบอาชีพใด ๆ หรือเข้าไปในสถานศึกษา สถานที่ชุมนุมชน หรือสถานที่อื่นใด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสาธารณสุข

เมื่อโรคติดต่ออันตรายที่เกิดขึ้นสงบลงแล้ว และรัฐมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นเป็นการสมควรก็ให้ถอนประกาศนั้น

ในอนุมาตรา 6 นี้ เป็นการห้ามเฉพาะผู้ป่วยเอดส์หรือมีเหตุสงสัยว่าป่วยประกอบอาชีพใด ๆ เท่านั้น แต่ในกรณีที่จะประกาศเขตติดโรคนี้คงจะไม่มีอย่างแน่นอน ทั้งนี้เพราะการติดต่อและแพร่เชื้อของโรคเอดส์นั้นแตกต่างจากการติดต่อโรคชนิดอื่น ๆ และในกรณีที่ฝ่าฝืนมาตรานี้ ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

7. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และควบคุมโรคเอดส์โดยตรง ตามกฎหมายฉบับนี้ก็คือ มาตรา 12(4) และมาตรา 44(2) และที่เกี่ยวข้องโดยทางอ้อมก็คือมาตรา 12(8) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้คือ

มาตรา 12 ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เข้ามาในราชอาณาจักร

(1) - (3).....

(4) วิกจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) - (7).....

(8) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากรหรือเพื่อการประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การตรวจวินิจฉัยโรค ร่างกายหรือจิตตลอดจนการปฏิบัติการเพื่อป้องกันโรคติดต่อให้ใช้แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง

มาตรา 44 ห้ามมิให้คนต่างด้าว ผู้ใดเข้ามามีถิ่นอยู่ในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

(1) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทย หรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดเหตุโทษหรือความผิดที่ยกเว้นในกฎกระทรวง

(2) เป็นผู้ไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ เพราะกายพิการหรือจิตพิการหรือไม่สมประกอบ หรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความใน (2) มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเป็นบิดา มารดา สามี ภรรยา หรือบุตรของบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และมีฐานะที่จะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันได้

โรคที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา 12(4) และมาตรา 44(2) ได้แก่โรคที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 11 ²¹ มีข้อความดังนี้คือ

ข้อ 2 โรคตามมาตรา 12(4) คือ

- (1) โรคเรื้อน
- (2) วัณโรคในระยะอันตราย
- (3) โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (4) โรคยาเส้นติดให้โทษ
- (5) โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3
- (6) โรคเอดส์

ข้อ 3 โรคตามมาตรา 44 (2) คือ

- (1) โรคเรื้อน
- (2) วัณโรคในระยะอันตราย
- (3) โรคเท้าช้าง
- (4) โรคยาเส้นติดให้โทษ
- (5) โรคพิษสุราเรื้อรัง
- (6) โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3
- (7) โรคเอดส์

ดังนั้น โดยผลของกฎกระทรวงฉบับนี้คนต่างด้าวจึงไม่มีสิทธิเข้ามาในราชอาณาจักร และเข้ามามีถิ่นอยู่ในราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด และเมื่อเข้ามาแล้วปรากฏว่าเป็นโรคเอดส์ก็ต้องออกนอกราชอาณาจักรทันที สำหรับมาตรา 12(8) นั้นเป็นการป้องกันทางอ้อมก็คือโรคเอดส์สามารถแพร่กระจายได้ทางเพศสัมพันธ์ และทางยาเส้นติดดังนั้นการห้ามมิให้ผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวเข้ามาในประเทศไทยจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งแล้ว

²¹ กฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ.2529) ออกตามความในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายเหล่านี้ยังมีบัญญัติไม่รัดกุมยังมีช่องว่างซึ่งต้องแก้ไขอยู่อีกมาก และบางเรื่องยังคงล้าสมัยอยู่ซึ่งไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันทั้งนี้ เพราะโรคเอดส์เป็นโรคที่ใหม่และยังไม่มีกฎหมายควบคุมและป้องกันอย่างเหมาะสม การป้องกันแพร่กระจายของโรคก็ไม่รัดกุมเพียงพอ ในส่วนของผู้กระทำการค้าประเวณีนั้น กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติมาตรการปราบปรามอย่างเด็ดขาด เพียงแค่ปรับเท่านั้น และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ก็ยังต้องแก้ไขอยู่อีกมาก ดังนั้นในบทต่อไปก็จะได้ศึกษาถึงแนวทางแก้ไขกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายรัฐ เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น